



REVITALIZACE AREÁLU BÝVALÉ FARY VE VALKEŘICÍCH

DIPLOMNÍ PROJEKT

Bc. Anna Macháčková
Ateliér Girsá, FA ČVUT
LS 2017/2018



REVITALIZACE AREÁLU BÝVALÉ FARY VE VALKEŘICÍCH

DIPLOMNÍ PROJEKT

Bc. Anna Macháčková
Ateliér Girsy, Ústav památkové péče
Fakulta architektury ČVUT v Praze
LS 2017/2018

Vedoucí práce: prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsy
Konzultace: doc. Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.

*Děkuji prof. Václavu Girsovi a doc. Mileně Hauserové
za odborné vedení práce a obohacující konzultace,
rodině Mudruňkových za vřelé přijetí a své rodině
a Martinu Jarolímkovi za podporu a za to, že to se
mnou během celého studia vydrželi.*



České vysoké učení technické v Praze		
Fakulta architektury		
Autor, diplomant: Anna Macháčková AR 2017/2018, LS Název diplomové práce: (čj) Revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích (aj) Revitalization of the former parish area in Valkeřice Jazyk práce: český		
Vedoucí práce:	prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Gírsa doc. Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.	Ústav: 15114 Ústav památkové péče
Oponent práce:	Ing. arch. Karel Kuča	
Klíčová slova (česká):	Areál, fara, obnova, revitalizace, Valkeřice	
Anotace (česká):	Předmětem diplomové práce je revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích na Děčínsku. Návrh obsahuje nové funkční využití stávajícího objektu fary respektující historickou podstatu budovy. Dále je rekonstruován areál fary a doplněn o nový objekt stojící na místě zaniklé hospodářské budovy, který obnovuje celistvost areálu. Farní areál završuje zhmotnění připomínky kostela sv. Barbory.	
Anotace (anglická):	The subject of the master thesis is the revitalization of the former parish area in Valkeřice in the Děčín region. The project encompasses a new functional use of the existing parish house, respecting the historical nature of the building. Further, the parish complex is renovated and a new building - located in place of a defunct farm building - is added, restoring the integrity of the complex. The parish complex revitalization seals the commemoration of the church of St. Barbora.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací“.

V Praze dne

podpis autora-diplomanta

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení:	Bc. Anna Macháčková
datum narození:	15. května 1992
akademický rok / semestr:	2017/2018 / letní semestr
obor:	Architektura a urbanismus
ústav:	15114 Ústav památkové péče
vedoucí diplomové práce:	prof. Ing. arch. akad. arch. Václav Girsá doc. Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.
téma diplomové práce:	Revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích (Modul památkové péče)

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Předmětem diplomního projektu je revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích. Projekt si klade za cíl upravit objekt fary pro nové funkční využití a revitalizovat jeho nejbližší okolí včetně místa zbouraného kostela sv. Barbory.

Diplomní projekt modulu památkové péče bude obsahovat část stavebně historického průzkumu, jejíž výsledky budou zohledněny při tvorbě návrhu. Při návrhu bude kladen důraz na šetrný přístup k historickému objektu a citlivou úpravu okolního prostředí, včetně začlenění novostaveb.

2/ zadání a konkrétně specifikovaný stavební program

A) část SHP

Stávající SHP z roku 2004 bude doplněn o srovnávací analýzu proměn areálu kostela s farou.

B) návrhová část

Návrhová část bude obsahovat nové funkční využití stávajícího objektu fary. Funkční náplň bude respektovat historickou podstatu budovy s minimálními zásahy do její stavební struktury.

V rámci návrhu bude obnovena celistvost areálu fary, kdy na místě zaniklé hospodářské budovy vznikne novostavba. Objekt bude pojednán soudobě, bude však svou hmotou zapadat do architektonického kontextu.

Farní areál bude završen zhmotněním připomínky zbořeného kostela sv. Barbory.

Při tvorbě návrhu bude vycházeno z výsledků stavebně historického průzkumu a jeho doplnění, získaných v předdiplomním semináři.

Stavební program

Revitalizace areálu fary pro sídlo a pracoviště sochaře a restaurátora

- úpravy funkčního využití fary pro obytnou funkci
- návrh pracoviště sochaře a restaurátora (dílna, případně dočasné ubytování, workshopy)
- úpravy nejbližšího okolí fary (dvora a zahrady)
- úprava pietního místa kostela sv. Barbory

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

A) část SHP

Text, rešerše, dokumentace a prezentace na výkresech a v portfoliu.

B) návrhová část

Situační výkres širších vztahů (M 1:1000 – 1:25 000), celkový situační výkres (M 1:500 – 1:1000), půdorysy, řezy a pohledy s vyznačením rozsahu úprav (M 1:100 – 1:250), vybrané architektonické detaily (M 1:10 – 1:20).

Diplomová práce bude obsahovat vizualizace exteriéru i interiéru, průvodní zprávu ve standardním členění a rozsahu (zadání, širší vztahy, stavební program, kapacity, provoz, architektonické a konstrukční řešení, technická infrastruktura).

Veškeré části diplomního projektu budou odevzdány dle dané vyhlášky (2x portfolio A4, CD s projektem, prohlášení diplomanta, zadání, plachty ve formátu A1 na výstavu diplomových prací).

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model areálu fary (M 1:100 – 1:500).

Datum a podpis studenta: 26. 2. 2018 Anna Macháčková

Datum a podpis vedoucího DP: 26. 2. 18

Datum a podpis děkana FA ČVUT:

26. 2. 2018

registrováno studijním oddělením dne:

26. 2. 2018

OBSAH

ÚVOD		15
A – ANALYTICKÁ ČÁST		17
Valkeřice a okolí		19
Areál fary a okolí		41
Analýza hodnot a možností využití areálu		45
B – ČÁST SHP		49
Historický vývoj areálu fary a okolí		67
Stavebně historický průzkum fary		73
Dokumentace fary		79
C – NÁVRHOVÁ ČÁST		89
Autorská zpráva		91
Průvodní zpráva		93
Obrazová dokumentace		97
ZÁVĚR		113
LITERATURA A ZDROJE		115

ÚVOD

Obec Valkeřice leží na Děčínsku v oblasti bývalých Sudet. Z místa stále dýchá poměrně pohnutá historie zapříčiněná především odsunem sudetských Němců po II. světové válce. Po odsunu přišli do Valkeřic noví obyvatelé. Ti však oproti původnímu obyvatelstvu vyznávali odlišné hodnoty, což vedlo k tomu, že byl v roce 1975 zbořen valkeřický kostel sv. Barbory. Právě místo bývalého kostela a přilehlý areál dnes již bývalé fary bylo kdysi těžištěm celé obce. S porušením celistvosti areálu došlo i k narušení tradičního fungování obce.

Cílem diplomové práce je revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích na Děčínsku. Návrh se snaží obnovit dříve významné centrum obce a zacelit rány způsobené historickým vývojem ve 20. století.

Práce je rozdělena do tří částí. V první analytické části se zabývá analýzami místa a obce. V druhé části SHP je zpracován historický vývoj areálu fary a okolí. Ve třetí návrhové části je představen samotný návrh revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích.

A

ANALYTICKÁ ČÁST

VALKEŘICE A OKOLÍ

Obec Valkeřice je protáhlá údolní lánová ves vinoucí se v délce přibližně 5 km podél Valkeřického potoka, přítoku Ploučnice. Valkeřice se nachází v severovýchodní části Českého středohoří v okrese Děčín a spadají do Ústeckého kraje. Jsou vzdáleny 12 km od Děčína, 15 km od České Lípy, 20 km od Ústí nad Labem a 22 km od Litoměřic. Valkeřice se dělí na 2 části – Slukovou a Valkeřice. Osada Sluková byla po roce 1945 vysídlena.

Valkeřice jsou součástí CHKO České středohoří, konkrétně spadají do geomorfologického podcelku Verneřické středohoří a okrsku Bukovohorské středohoří. V jižní části je valkeřické údolí mělké a široké, směrem na sever se zužuje a prohlubuje až do podoby úzkého kaňonu. Průměrná nadmořská výška obce je 390 m n. m., celkové převýšení je okolo 200 výškových metrů (nejníže položený dům 285 m n. m., nejvýše položený dům 491 m n. m.). V okolí Valkeřic se nacházejí vrchy Kohout (SZ od obce, výška 589 m n. m., rozhledna), Kamenec (SV od obce, výška 519 m n. m.) a Zaječí vrch (JV od obce, 556 m n. m.). Východně od obce se nachází přírodní rezervace Kamenný vrch. Valkeřicemi prochází modrá turistická značka spojující sousední Merboltice s Benešovem nad Ploučnicí.

Katastrální plocha obce čítá 1414 ha, z toho 35% připadá orné půdě. Zhruba třetina plochy je zalesněná. V současnosti žije ve Valkeřicích 401 obyvatel (údaj k 31. 12. 2016) a celkem se v zde nachází 234 budov. Obec je napojena na veřejný vodovod.

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

- kraj: Ústecký
- okres: Děčín
- nadmořská výška: 390 m n. m.
- katastrální plocha: 1414 ha (485 ha orná půda, 19 ha zahrady, 379 ha trvalý travní porost, 423 ha lesní pozemky, 4 ha vodní plocha, 15 ha zastavěná plocha, 89 ha ostatní plocha)
- počet obyvatel: 401 (k 31. 12. 2016)
- počet domů: 234 (k 1. 1. 2018)

POLOHA, URBANISTICKÉ VZTAHY, ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

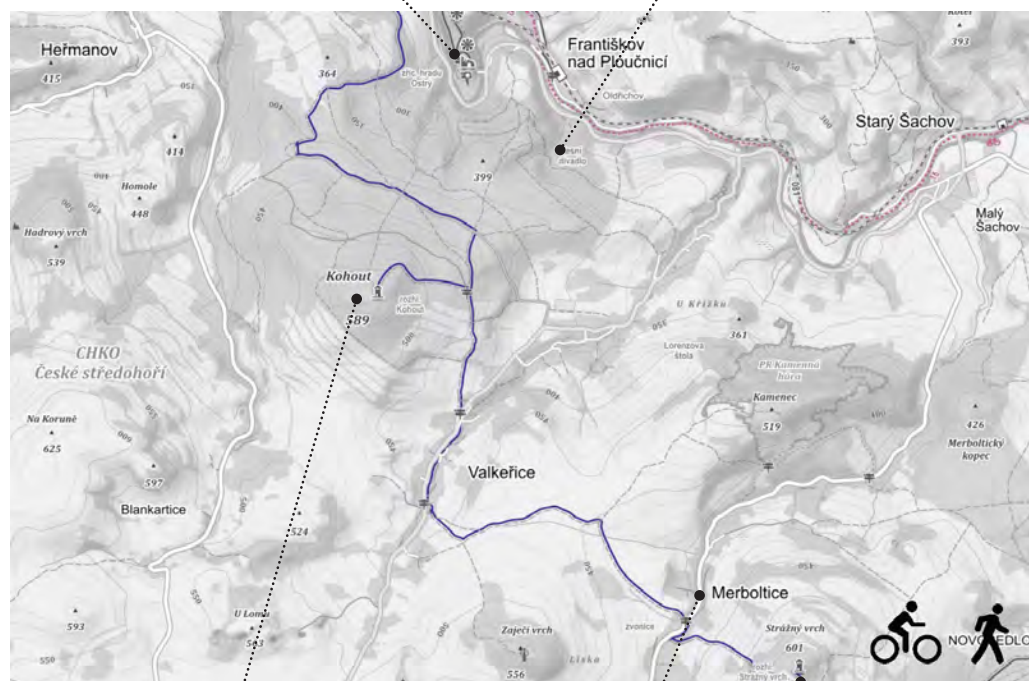




zřícenina hradu Ostrý



lesní divadlo



mapa: Lucie Kolenová



rozhledna
Kohout

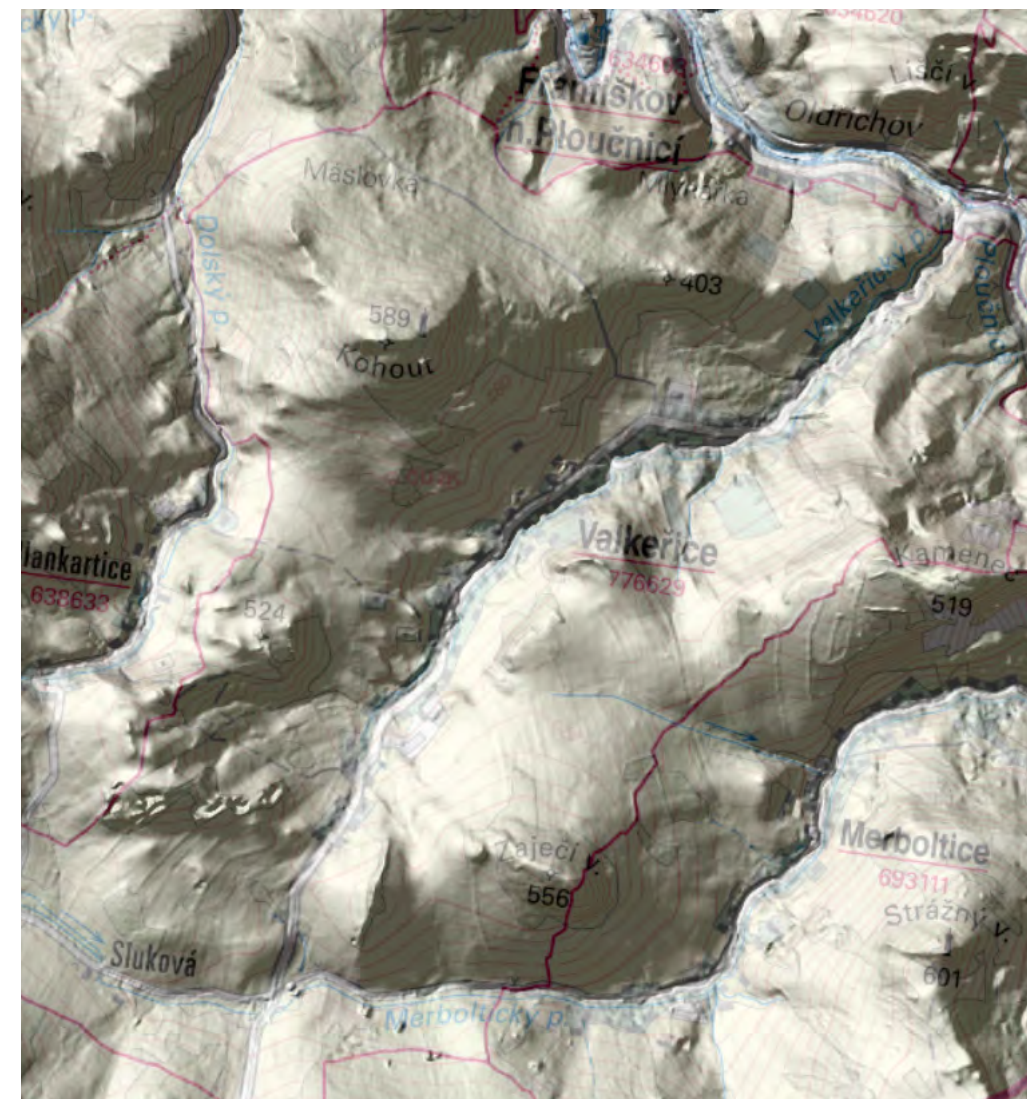


Merboltice

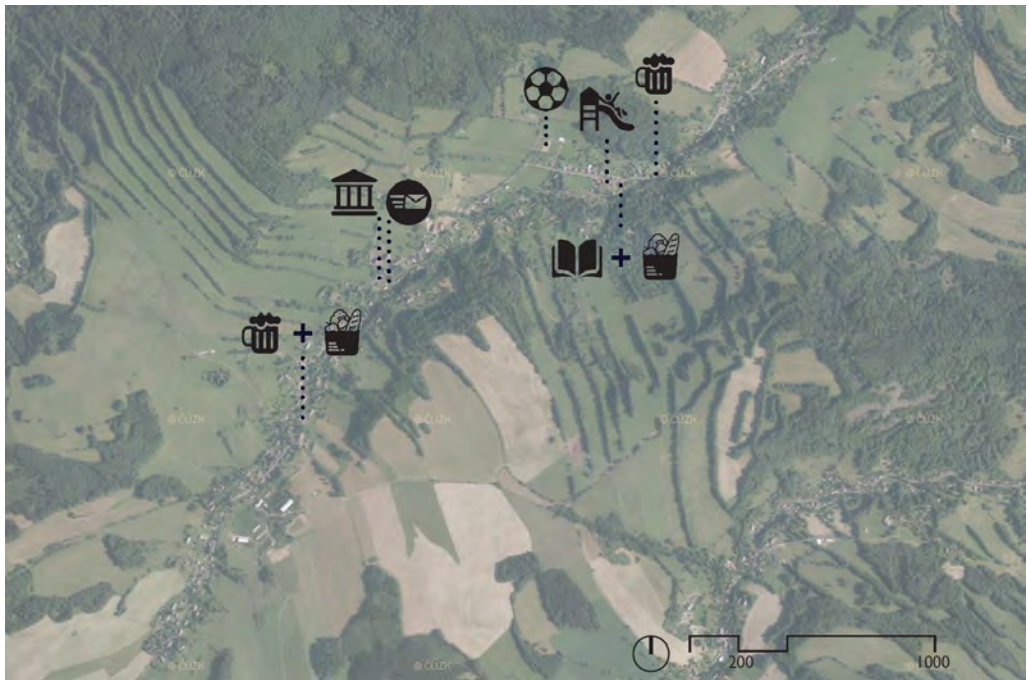


rozhledna
Strážný vrch

TURISTIKA A ZAJÍMAVOSTI V OKOLÍ



RELIÉF TERÉNU



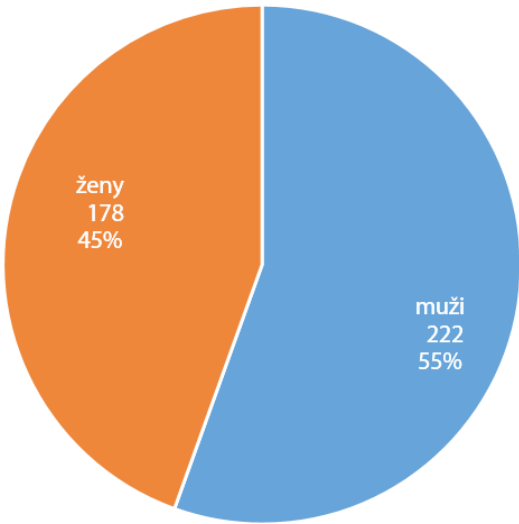
Občanská vybavenost Valkeřic

Občanská vybavenost okolí Valkeřic

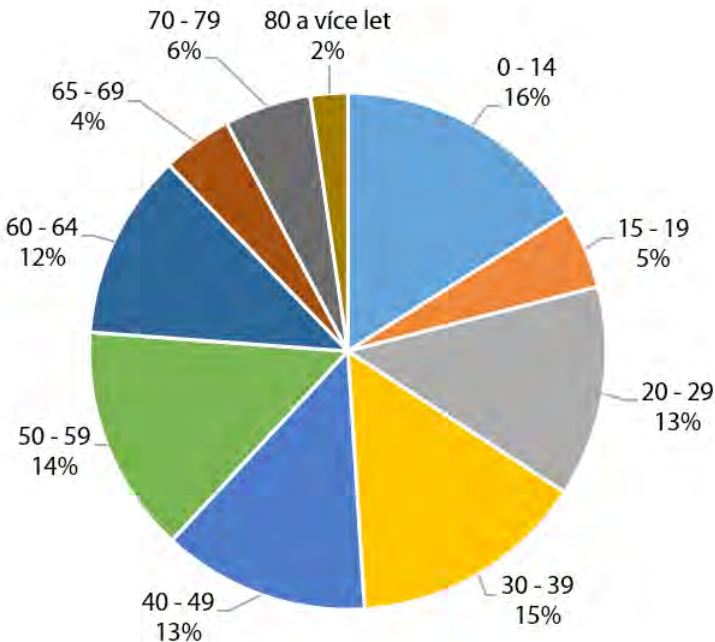


OBČANSKÁ VYBAVENOST

Podíl složení obyvatelstva



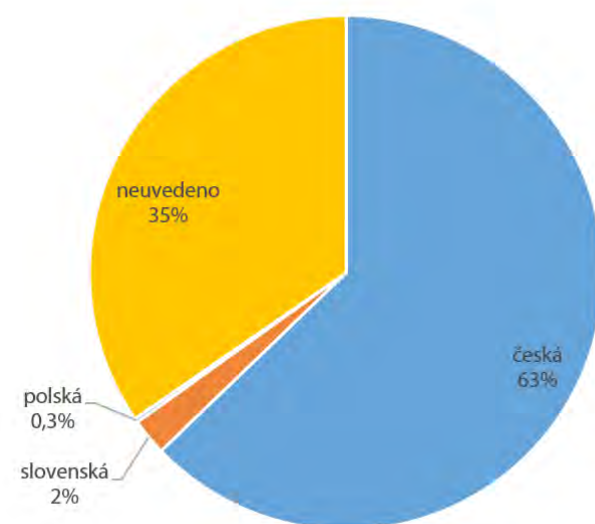
Podíl obyvatelstva podle věku



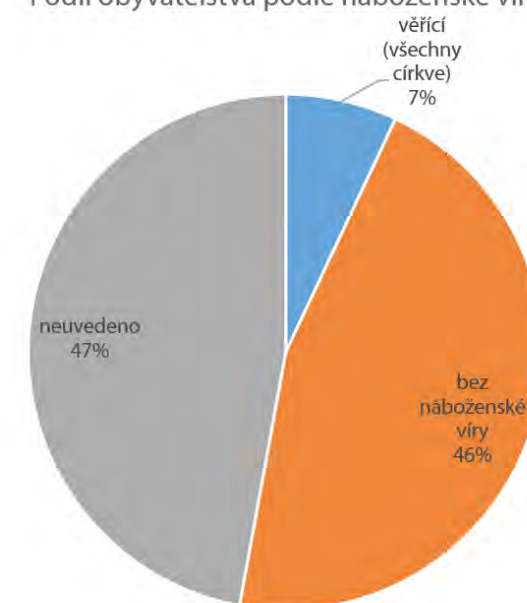
zdroj dat: Veřejná databáze ČSÚ, SLDB 2011

DEMOGRAFIE

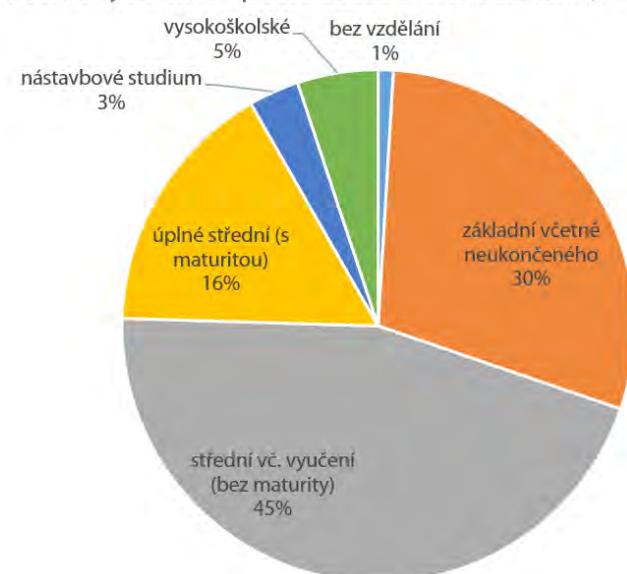
Podíl obyvatelstva podle národnosti



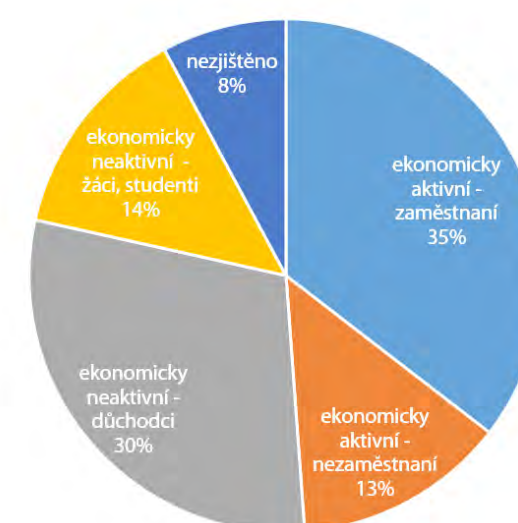
Podíl obyvatelstva podle náboženské víry



Podíl obyvatelstva podle dosaženého vzdělání (15 let a více)

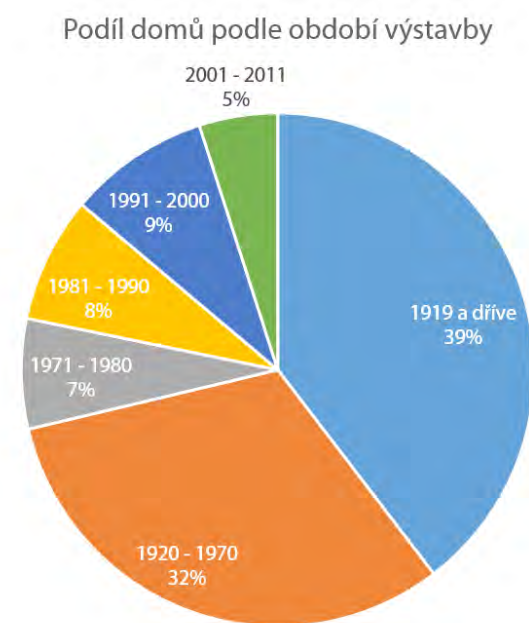
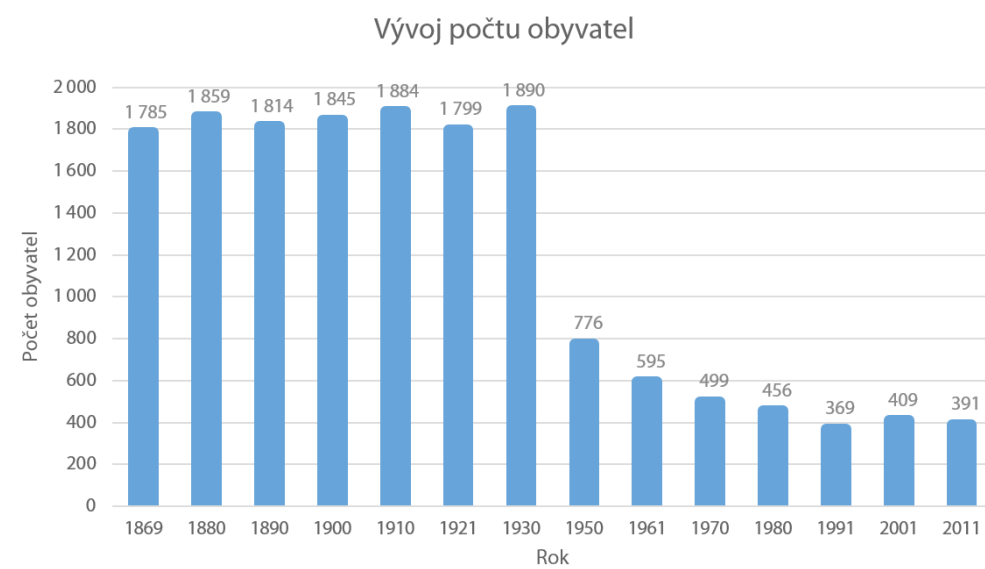


Podíl obyvatelstva podle ekonomické aktivity



zdroj dat: Veřejná databáze ČSÚ, SLDB 2011

DEMOGRAFIE



zdroj dat: Veřejná databáze ČSÚ, SLDB 2011

DEMOGRAFIE

Hranice, která nechce zmizet

Hranice Sudet už neznačí německojazyčné obyvatelstvo, ale stala se socioekonomickou dělicí čarou. Ani po čtvrtstoletí prosperity a demokracie se jí nedaří smazat.

Exekuce

Pokud žijete v pohraničí, pravděpodobnost pádu do dluhové pasti je v těchto oblastech výrazně vyšší. Například v Ústeckém a Karlovarském kraji čelí exekuci každý šestý člověk.

Podíl osob nad 15 let v exekuci je vyšší než 11 %. Průměr v ČR je 9,33 %. Údaje za rok 2016.

Hranice, za kterou se ve 30. letech mluvilo víc německy než česky.

Volební účast

Apatie a protestní strany – to je převládající volební chování v pohraničí. Odmitání podílet se na zastupitelské demokracii prakticky dokonale obkresluje mapu bývalých Sudet.

Podprůměrná volební účast v prvním kole prezidentských voleb v roce 2013 (nejvýše 57,8 %). Celková volební účast byla 61,3 %.

Nezaměstnanost

Pas vysoké nezaměstnanosti v pohraničních oblastech se podařilo za posledních 25 let místy rozbit. Přesto především na severu Čech a Moravy přetrvává vysoký podíl lidí bez práce.

Podíl nezaměstnaných je vyšší než 6 %. Údaje z roku 2015.

Příspěvky na bydlení

Dokud stát nezvládne rozrušit zbývající souvislé oblasti s vysokými příspěvky na bydlení, jen těžko v pohraničních regionech přestane bujet obchod s chudobou.

Oblasti s nejvyšší hodnotou vyplacených příspěvků na bydlení v roce 2015.

ZDROJ: MAPA EXEKUCÍ, ČSÚ, MPSV

zdroj: Mapa exekucí, ČSÚ, MPSV

SOCIÁLNÍ DEMOGRAFIE

CHKO České Středohoří

- atraktivní místo pro rekreaci a turistiku (modrá turistická značka procházející obcí)
- velmi dobrá kvalita ovzduší
- zachovalá příroda

Dobré dopravní spojení

- autem do Děčína cca. 25 min
- autobusem cca. 30 min (6 zastávek v obci, 14 spojení za den, hodinové intervaly)

Přítomnost potoka

- krajina se nepřehřívá v teplých měsících
- vyrovnané a příjemné klima

Téměř neporušený charakter původní zástavby

Neobydlené domy

- schopnost pojmout nové obyvatele bez nutnosti novostaveb
- > zachování dosud téměř neporušeného charakteru zástavby

STRENGTHS/SILNÉ STRÁNKY

S

OPPORTUNITIES/PŘÍLEŽITOSTI

O

Rozvoj turistického ruchu v oblasti

- znovuzrození obce -> impuls k rozvoji občanské vybavenosti
- -> příliv financí

Zápis obce jako památkové rezervace či zóny

- -> zachování původního charakteru vesnice
- -> zvýšení turistického ruchu v oblasti

Práce z domova

- -> zvýšení rezidenčního potenciálu obce -> zvýšení zájmu obyvatel o obec

Chybí přirozené centrum obce

Stále patrné stopy po odsunu sudetských Němců

- místní obyvatelé nemají silný vztah k místu
- neobydlené domy v obci

Nedostatečná občanská vybavenost

- pouze pošta, obecní úřad, mateřská škola, 1 restaurace, fotbalový klub

Málo pracovních příležitostí

- nutnost dojížděky za prací

Záporné saldo přistěhovalectví do obce

- -> postupné vylidňování

Obec není připojena na kanalizaci a plyn

- -> ekologická zátěž

W

WEAKNESSES/SLABÉ STRÁNKY

T

THREATS/HROZBY

Stárnutí populace

- staří obyvatelé nebudou zvládat život na vesnici -> postupné vylidňování obce

Přitažlivost větších měst v okolí

- lepší pracovní podmínky a větší občanská vybavenost důvodem pro vystěhování se z Valkeřic

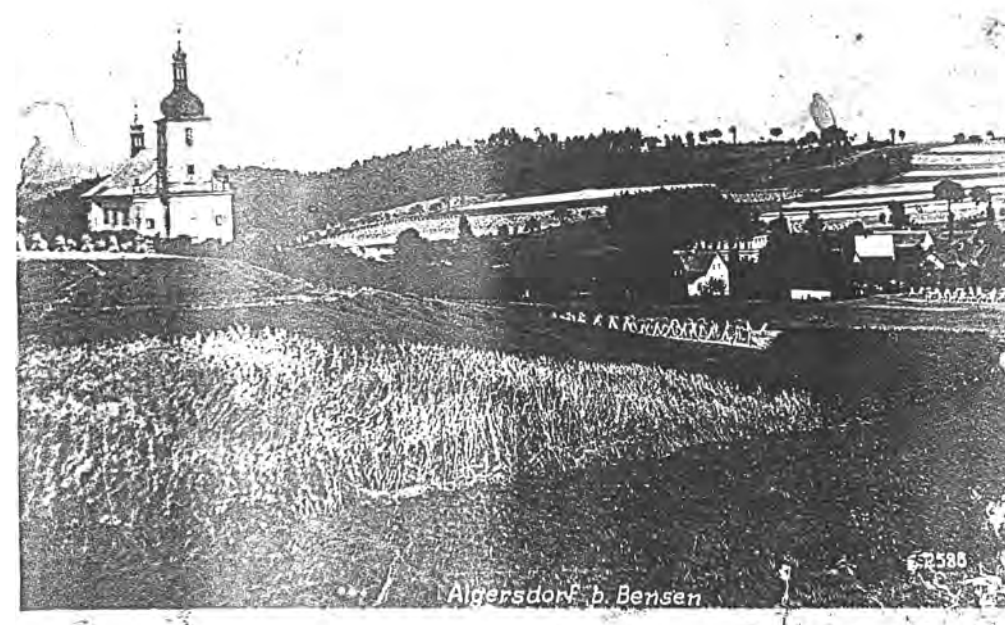
Zničení původního charakteru vesnice

- necitlivými a nepoučenými opravami a „vylepšeními“ vlastníků nemovitostí může dojít k trvalému porušení charakteru místní zástavby



Valkeřice čp. 3

Valkeřice, Hostinec u knoflíkárny (křižovatka u Ploučnice)



Valkeřice s kostelem sv. Barbory

Valkeřice



HISTORICKÉ FOTOGRAFIE

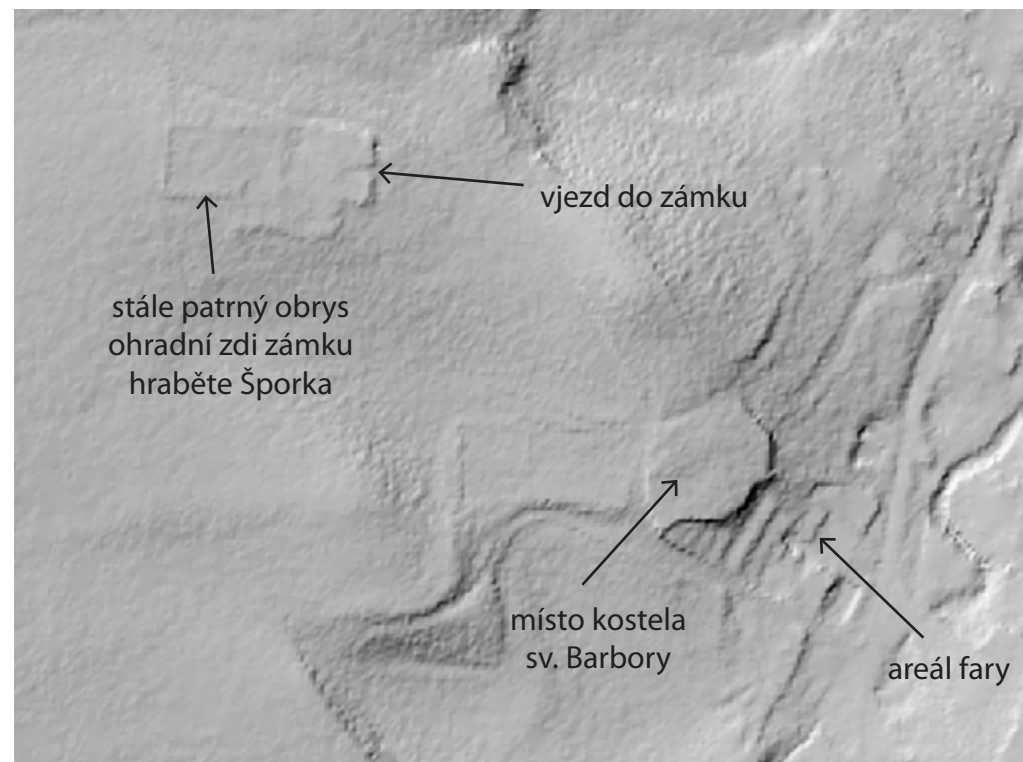


FOTOGRAFIE OKOLNÍ KRAJINY



FOTOGRAFIE VALKEŘIC

AREÁL FARY A OKOLÍ



RELIÉF TERÉNU



POLOHA AREÁLU FARY

ANALÝZA HODNOT A MOŽNOSTÍ VYUŽITÍ AREÁLU

Valkeřice byly ještě před II. světovou válkou vzkvétající obec. Kvůli tomu, že v nich žilo převážně německé obyvatelstvo, byly připojeny k Sudetům. Po válce byli obyvatelé Valkeřic odsunuti a ves se vylidnila. Lidé, kteří žili ve Valkeřicích několik desítek let a považovali toto místo za svůj domov, byli nahrazeni obyvatelstvem novým – sice českým, ale naprosto vykořeněným a bez vztahu k místu, ke vsi a k okolní krajině.

Odsun Němců se stal největší ránou, která byla Valkeřicím zasazena. Z jejích následků se obec vzpamatovává dodnes. Symbolem rozkladu vesnice je nepochybně zboření kostela sv. Barbory v roce 1975. Dříve tak výrazná dominanta vesnici chybí – nejen pohledově, ale i společensky. Chybí místo, kde by se Valkeřičtí mohli setkávat.

Ve své diplomové práci bych se ráda zaměřila na doplnění areálu fary. Jelikož je fara v současnosti v soukromém vlastnictví, jednalo by se o využití pro soukromé účely. Vzhledem k tomu, že je pan majitel sochař a restaurátor, nabízí se sochařský ateliér. Vzniknout by mohl na místě původní hospodářské budovy. Dále bych se zaměřila na místo bývalého kostela sv. Barbory. Vzhledem k tomu, že se většina současných obyvatel Valkeřic nehlásí k víře, pokusila bych se o nalezení způsobu, jak zaniklý kostel ve vesnici znovu zpřítomnit, bez toho aniž by byla obnovena jeho liturgická funkce.

- interiér fary
- sochařský ateliér
- místo setkávání obyvatel obce (obnovení centra)
- chybějící symbol kostela
- vztah fara-kostel-zámek
- zahradní úpravy areálu fary a bezprostředního okolí

B

ČÁST

SHP

Obec Valkeřice na Děčínsku má poměrně bohatou historii. Výrazně se na ní podílel i hrabě František Antonín Špork, který si nad Valkeřicemi nechal zbudovat zámek. Dále nechal vystavět barokní faru a přestavět středověký kostel sv. Barbory do barokní podoby.

Výrazný vliv na historii obce měl také fakt, že převážná část obyvatel obce bývala německé národnosti. Valkeřice tedy patřily do Sudet. V dobách největšího rozkvětu na přelomu 19. a 20. století bylo ve Valkeřicích 30 hostinců. Po skončení II. světové války však bylo původní německé obyvatelstvo odsunuto a obec byla postupně organizovaně dosídlována. S odsunem sudetských Němců odešli lidé, kteří měli vztah k místu a pro které byly Valkeřice domovem. Noví obyvatelé neměli k místu zdaleka takový vztah a na obci se to projevuje dodnes.

Asi nejvýraznějším dokladem vykořeněnosti nově přišedších obyvatel je zboření kostela sv. Barbory. Noví obyvatelé Valkeřic většinou nebyli věřící, kostel sv. Barbory, který disponoval velkou kapacitou, tedy postupně chátral. Komunistický režim neměl o opravy církevních staveb zájem, ba naopak usiloval o jejich zboření. Kostelu byla nejdříve odejmuta památková ochrana a roku 1975 došlo k jeho odstřelu. Stejný osud postihl i kostely v okolí a krajina tak přišla o několik dominant.

Vzhledem k bohaté historii obce Valkeřice a především areálu fary a kostela sv. Barbory byl jako předmět zájmu předdiplomního semináře vybrán právě vývoj areálu a okolí. Historický vývoj je ilustrován pomocí srovnávací tabulky zobrazující areál fary a okolí během několikasetletého období vývoje.



Mědiryt od Johanna Georga Mauritia Vogta (1669 – 1730)
 ze sbírky Das jetzt-lebende Königreich Böhmen

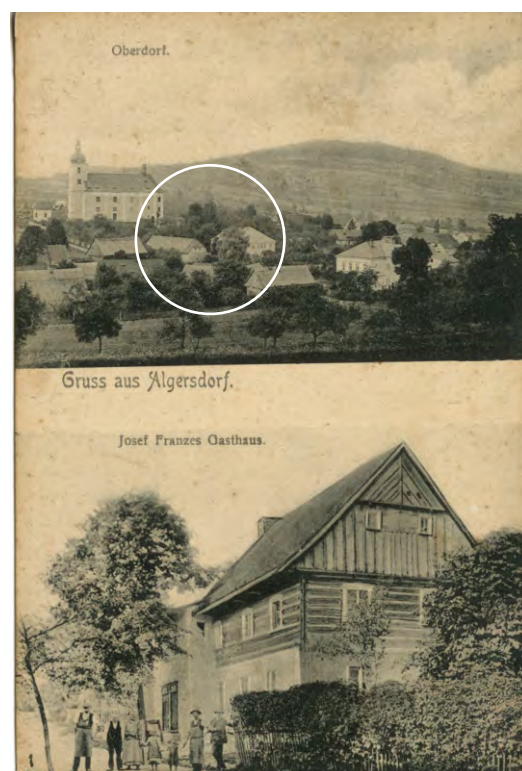
VALKEŘICKÁ VEDUTA, 1712



HISTORICKÉ FOTOGRAFIE KOSTELA SV. BARBORY



HISTORICKÉ FOTOGRAFIE KOSTELA SV. BARBORY



Fara s hospodářskou budovou



Detail fary s hospodářskou budovou



HISTORICKÉ POHLEDNICE – FARA S HOSPODÁŘSKOU BUDOVOU



Pohled směrem k místu bývalého zámku F. A. Šporka



Pohled směrem k hřbitovu



FOTOGRAFIE Z MÍSTA BÝVALÉHO KOSTELA SV. BARBORY



Pohled od bývalého kostela



Pohled směrem od rybníčku

Pohled směrem od silnice



Pohled na barokní kapličku a zarostlé trachytové schodiště



FOTODOKUMENTACE FARY – SOUČASNÝ STAV



Pohled z trachytového schodiště směrem ke kapličce



Vyústění trachytového schodiště u vstupu k bývalému kostelu

Pohled směrem k místu bývalého kostela sv. Barbory

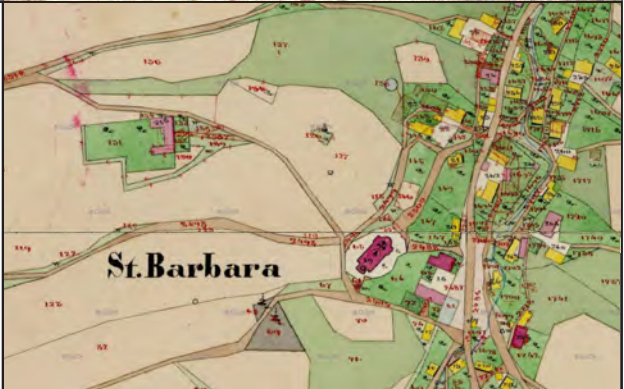


Setkání schodiště pro faráře (vlevo) a schodiště pro farníky (vpravo)



FOTODOKUMENTACE FARY – SOUČASNÝ STAV

HISTORICKÝ VÝVOJ AREÁLU FARY A OKOLÍ

Název mapy	Výsek mapy
1. vojenské mapování (1764 – 1768)	
Stabilní katastr (1840)	
Indikační skica stabilního katastru (1840 – 1860)	
2. vojenské mapování (1836 – 1852)	

Areál fary	Obec Valkeřice	Poznámky
• kostel sv. Barbory (postaven 1724 – 1728), ohrazen zdí • fara s hospodářským zázemím (postavena 1704) • rybníček před areálem fary • 1731 k faře přistavěn západní čtvercový přístavek – kaplanka • ke kostelu a dále k zámku vede kaštanová alej	• zámek Františka Antonína Šporka se zámeckou zahradou (postaven roku 1700) • 1721 ubouráno jižní křídlo zámku, zdivo použito na stavbu kostela sv. Barbory • prudký demografický rozvoj, roku 1770 v obci 244 domů • 1763 – 1769 založena na místě obecních pastvin osada Sluková (Schneppendorf)	
• z hospodářských stavení je identifikovatelná obdélná zděná budova chlévů • jižním směrem od chlévů stojí spalná stodola náležící k areálu fary • u fary jasně rozeznatelný čtvercový přístavek	• prudký demografický rozvoj pokračuje • přístup ke kostelu ze 7 směrů	• chybně zakresleno jižní křídlo zámku (již neexistovalo)
• nově zakreslen hřbitov západně od kostela sv. Barbory • kaple přisazená k ohradní zdi kostela u západního vstupu	• roku 1848 v obci 263 domů a 1329 obyvatel • zobrazeno ubourání jižního křídla zámku – zdivo použito na stavbu barokního kostela sv. Barbory	
• zřejmě beze změny, otázkou zůstává existence rybníčku	• demografický rozvoj	

HISTORICKÝ VÝVOJ AREÁLU FARY A OKOLÍ

Název mapy	Výsek mapy
3. vojenské mapování (1877 – 1880)	
letecká mapa (1954)	
letecká mapa (2016)	
katastrální mapa (2018)	

Areál fary	Obec Valkeřice	Poznámky
- hřbitov se hřbitovní zdi - úpravy fary - zahradní úpravy – vytvoření teras - úpravy interiéru fary ve stylu 19. století	v bývalém zámku sídlí výrobní přadláckých strojů průmyslníka Leitenbergera	pro oblast není k dispozici mapa v podrobnějším měřítku
- farní hospodářská budova zbořena - trachytové schodiště vedoucí směrem od fary ke kostelu - po odsunu sudetských Němců kostel sv. Barbory začíná pociťovat nedostatek farníků - kostel sv. Barbory pod památkovou ochranou	- původní podoba zámku zaniká, obrys jeho zahrady stále patrný, stejně jako osový vjezd do areálu zámku - alej vedoucí k zámku vykáčena, ustoupila zřejmě hospodářskému využití krajiny - odsun sudetských Němců po II. světové válce - příchod nových obyvatel do bývalých Sudet	
- kostel sv. Barbory roku 1975 zbořen (poté, co mu byla odejmuta památková ochrana) - hřbitov zmenšen, náhrobky odhrnuty bagrem na místo bývalého kostela - trachytové schodiště ukryto pod trsy trávy	- zdivo bývalého zámku kompletně rozebráno, na jeho místě stojí chaty - obrys zámecké zdi stále patrný v terénním reliéfu	
- obrys bývalého kostela sv. Barbory stále zakreslen v katastru, stejně jako hřbitov v původní nezmenšené velikosti - stále lze identifikovat původní rozdělení areálu fary(zahrady) a velikost dvora	původní středová příjezdová cesta k zámku stále zakreslena, stejně jako obrys zámecké zdi zahrady	

HISTORICKÝ VÝVOJ AREÁLU FARY A OKOLÍ

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM FARY

LEGENDA K VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE



barokní zdivo a prostory – fáze I

(hlavní budova)

1704



barokní zdivo a prostory – fáze II

(západní přístavek kaplanky, úpravy stropů v patře, úpravy ostění oken, dveře)

asi mezi 1731 – 1754



klasicistní zdivo a prostory

(přístavba záchodových věží, portálky, dveře, okna a další drobné úpravy)

1834 – 1839



novodobé zdivo a prostory

(podlahy, schodiště, výměna oken, dveří, podhledy, tahový komín, sporáky, odstranění pavlače atd.)

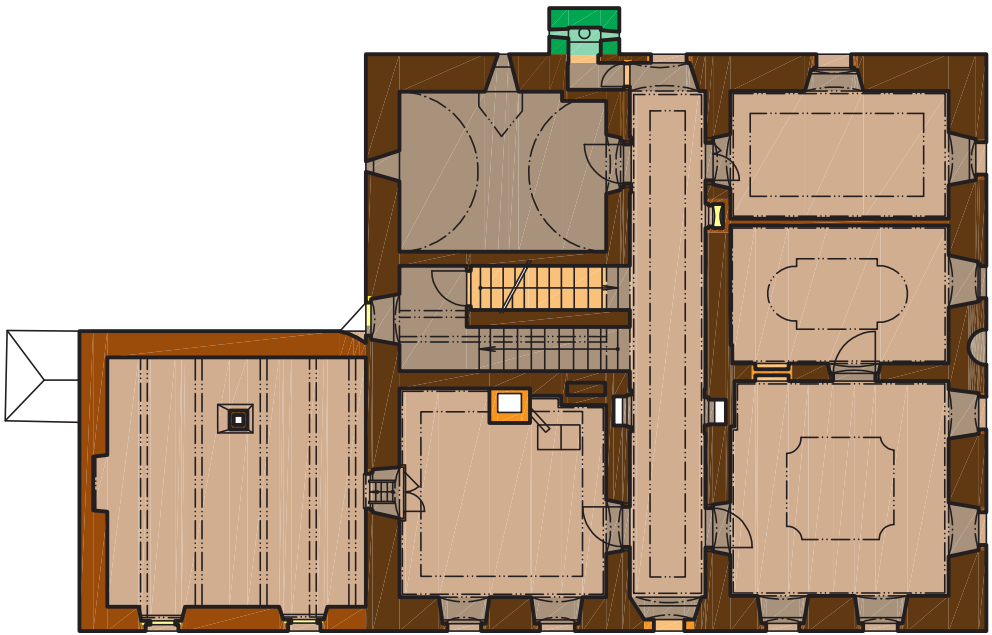
po roce 1875



novověké zdivo a prostory

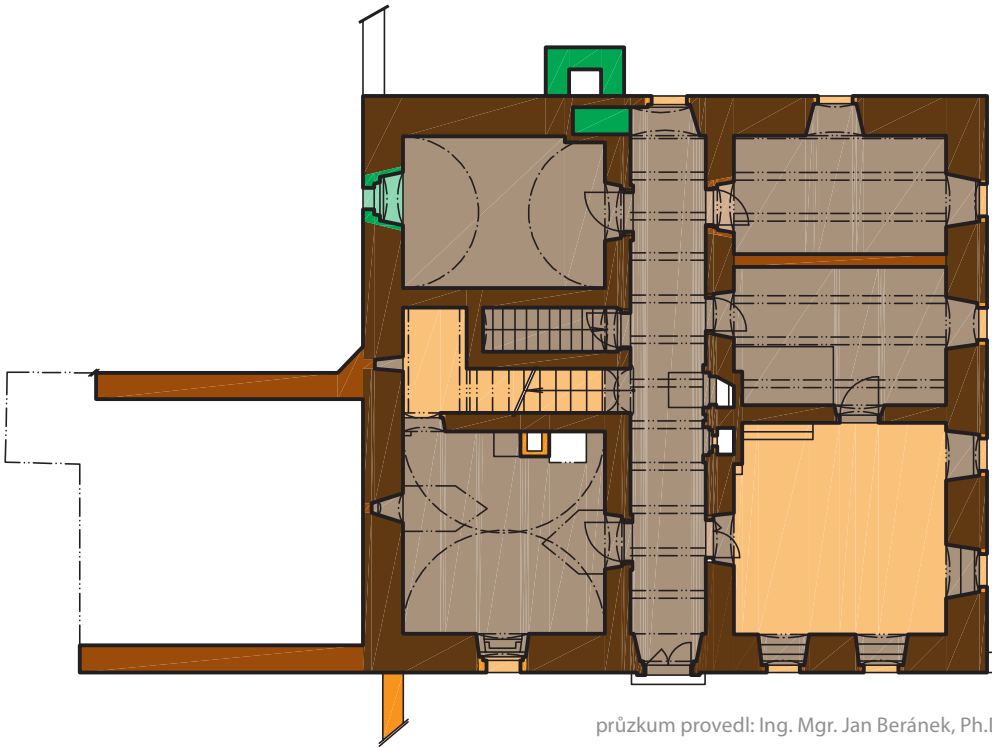
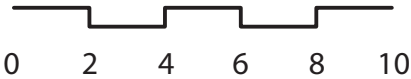
(nová střešní krytina, nová okna, úprava dvora a další utilitární úpravy)

20. století



průzkum provedl: Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D.

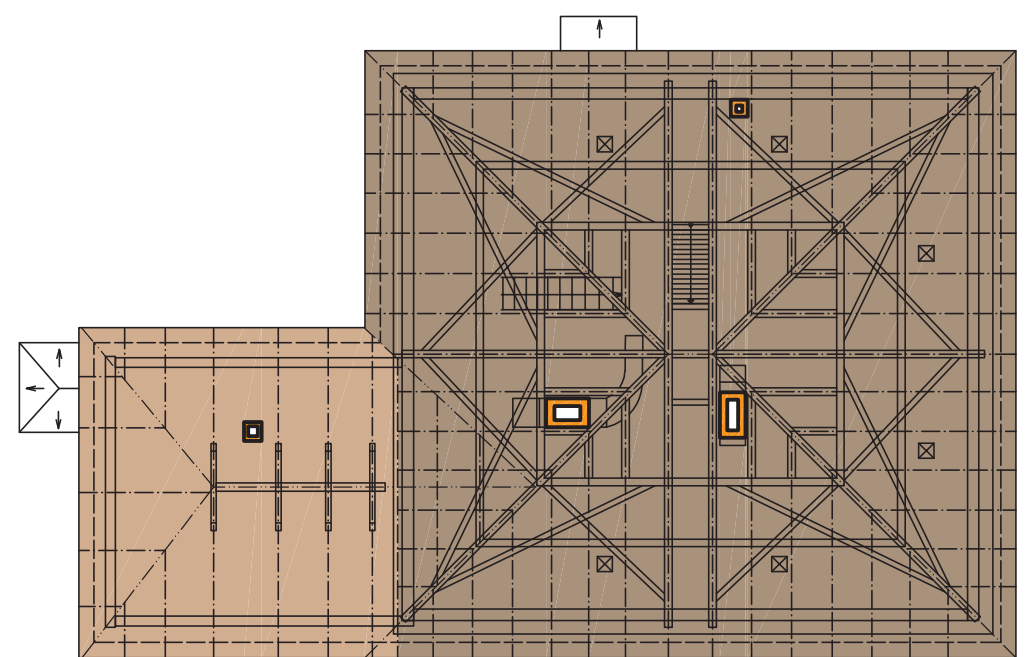
Patro



průzkum provedl: Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D.

Přízemí

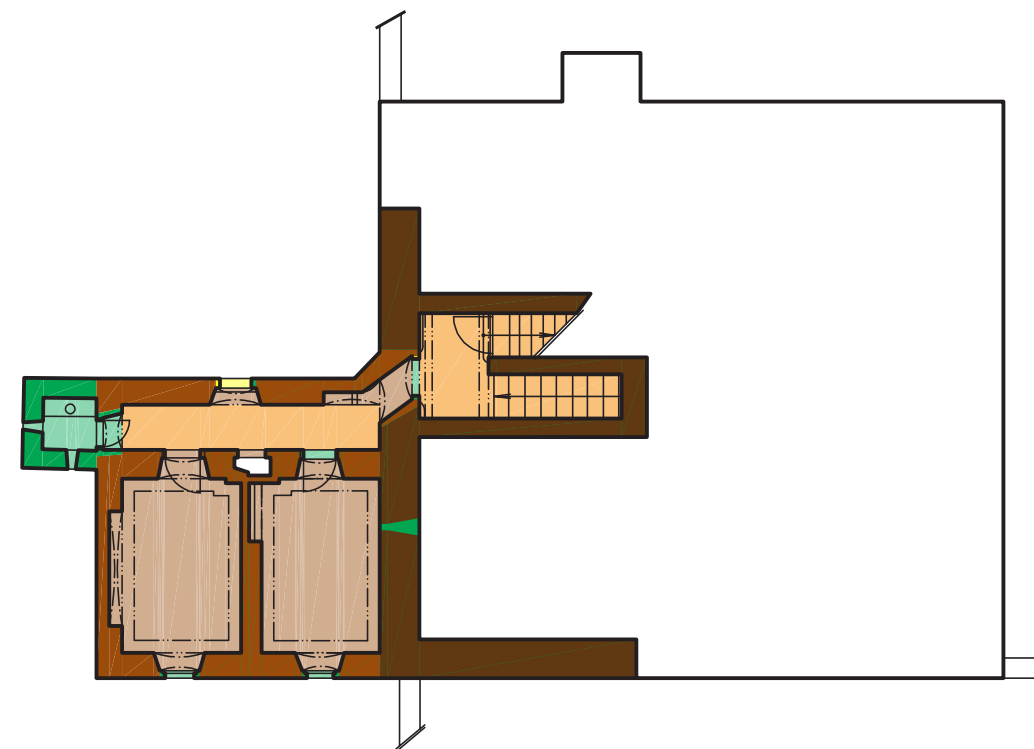
VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE



průzkum provedl: Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D.

0 2 4 6 8 10

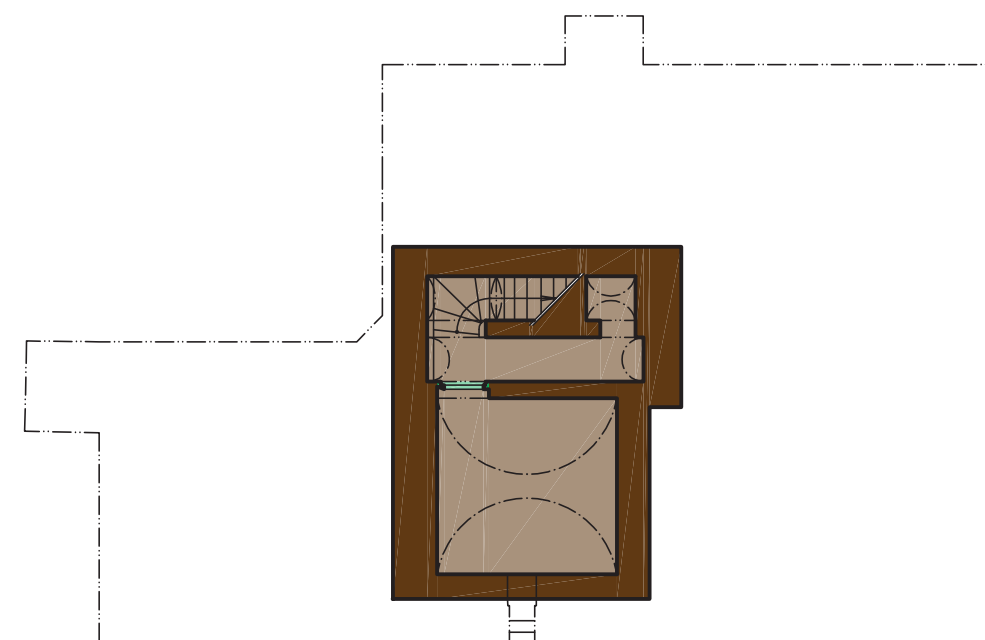
Krov



průzkum provedl: Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D.

0 2 4 6 8 10

Mezipatro



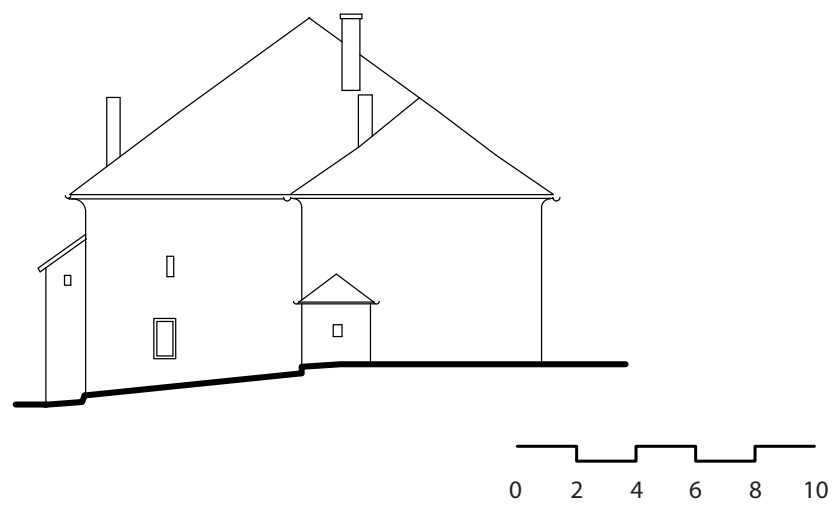
průzkum provedl: Ing. Mgr. Jan Beránek, Ph.D.

Sklep

VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE

DOKUMENTACE

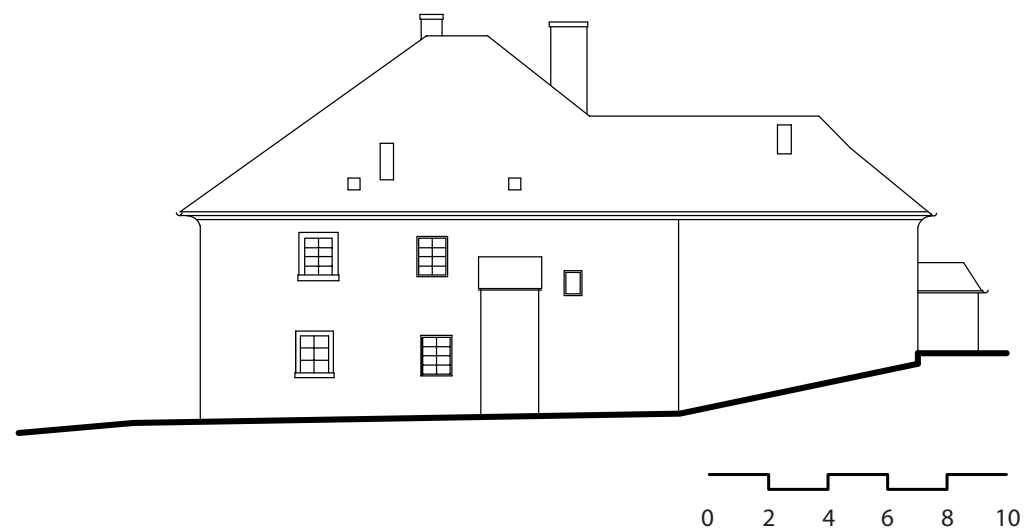
FARY



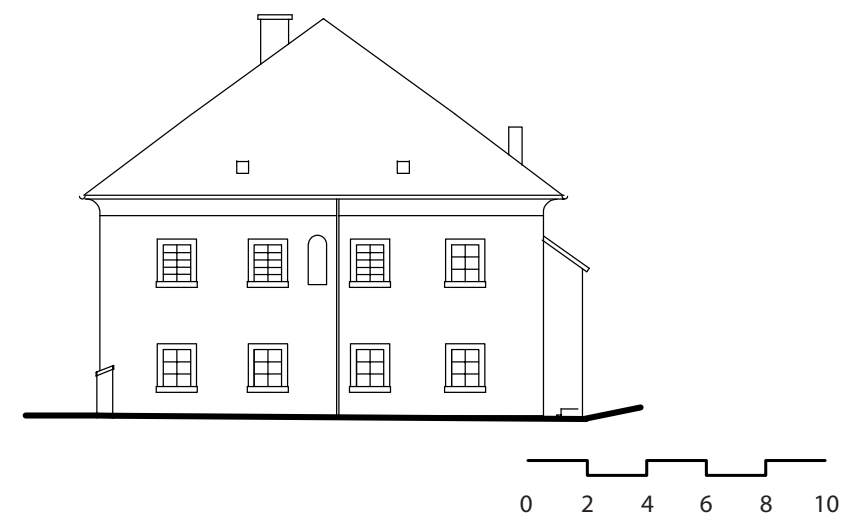
Pohled západní



Pohled jižní

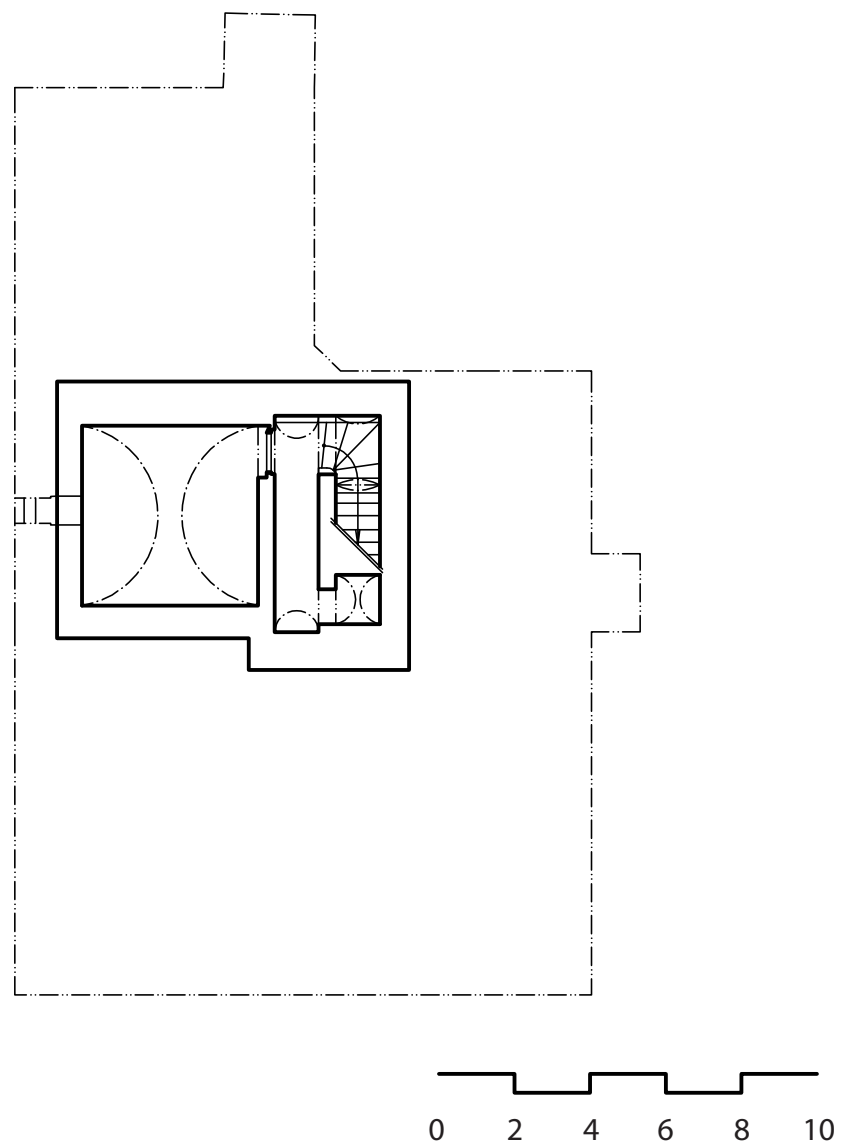


Pohled severní

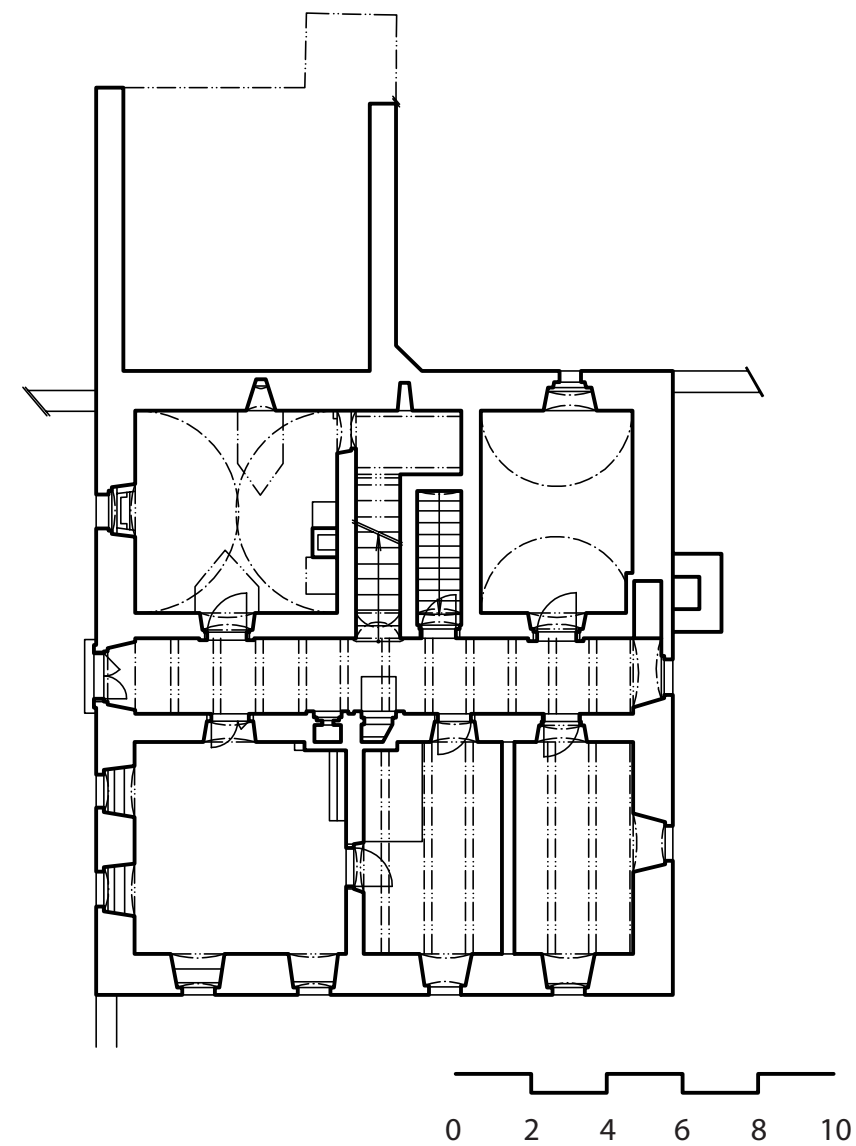


Pohled východní

POHLEDY NA FASÁDU

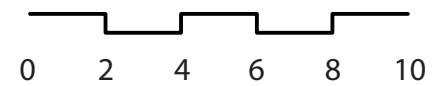
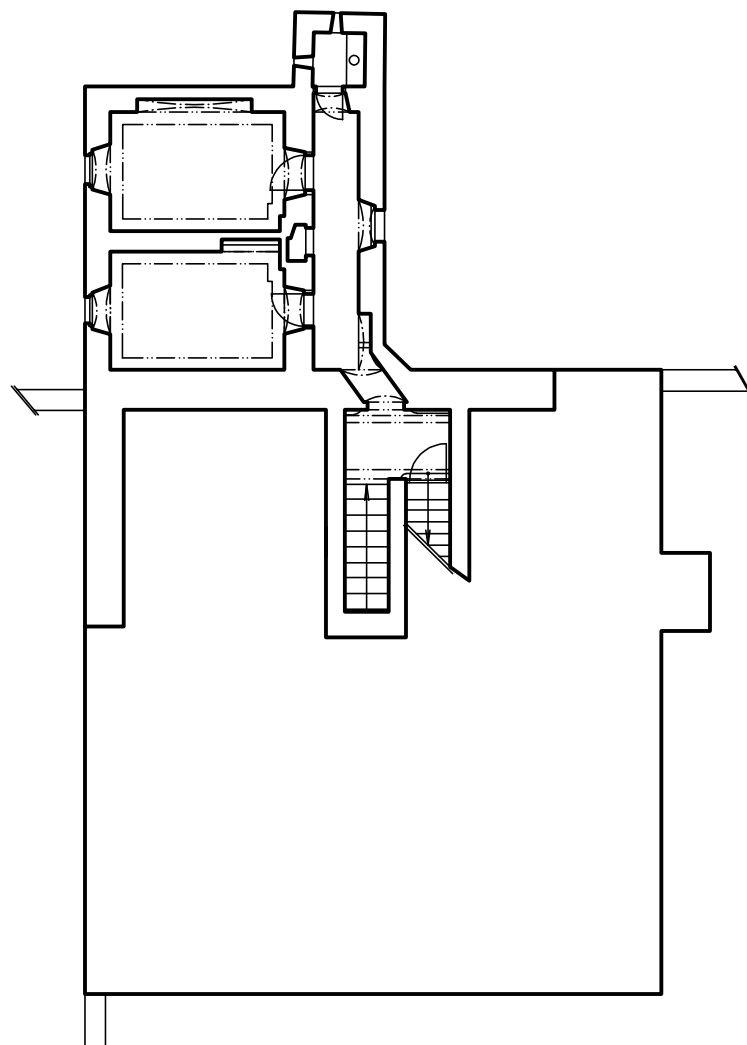


Půdorys sklepa

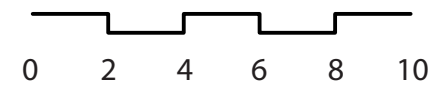
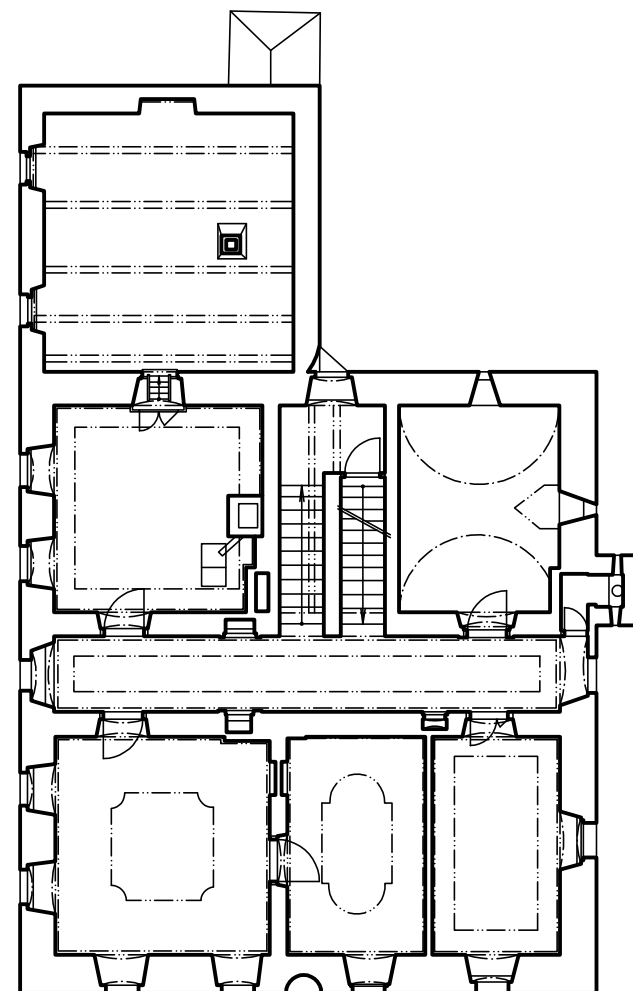


Půdorys přízemí

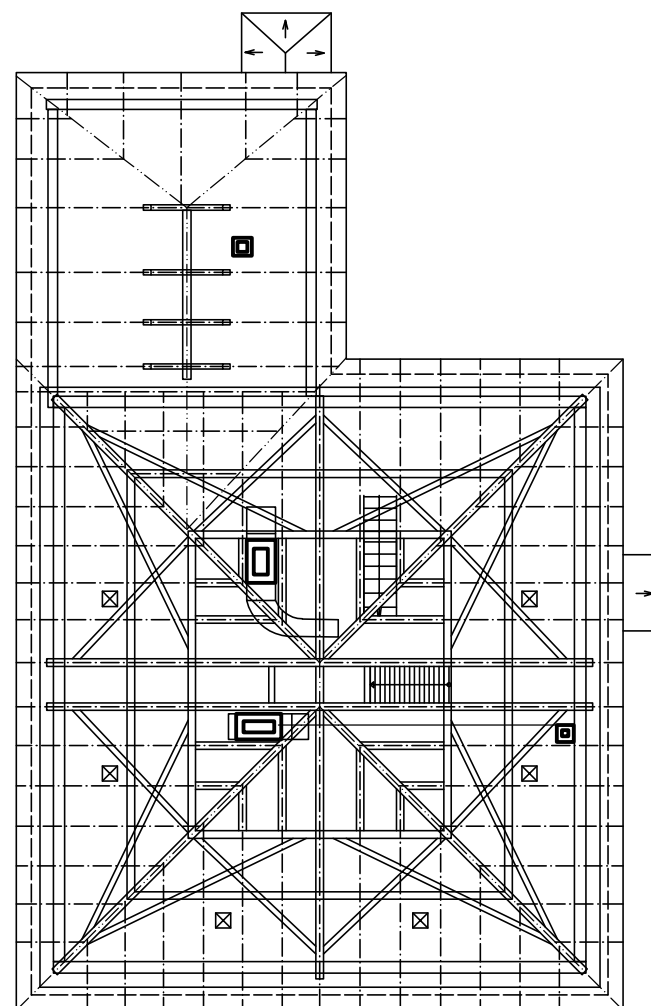
PŮDORYSY



Pūdorys mezipatra



Pūdorys patra
PŪDORYSY



0 2 4 6 8 10

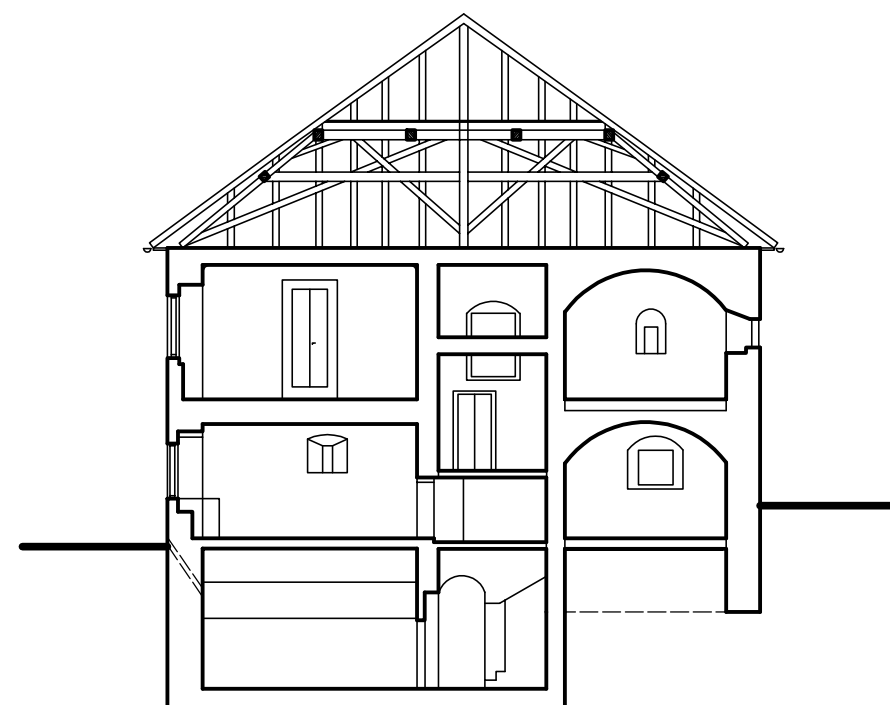
Půdorys krovu

PŮDORYSY



Řez podélný

0 2 4 6 8 10



Řez příčný

ŘEZY

C

NÁVRHOVÁ ČÁST

Obec Valkeřice na Děčínsku má poměrně bohatou historii. Výrazně se na ní podílel i hrabě František Antonín Špork, který si nad Valkeřicemi nechal zbudovat zámek. Dále nechal vystavět barokní faru a přestavět středověký kostel sv. Barbory do barokní podoby.

Výrazný vliv na historii obce měl také fakt, že převážná část obyvatel obce bývala německé národnosti. Valkeřice tedy patřily do Sudet. Po skončení II. světové války však bylo původní německé obyvatelstvo odsunuto a obec byla postupně organizovaně dosídlována. S odsunem sudetských Němců odešli lidé, kteří měli vztah k místu a pro které byly Valkeřice domovem. Noví obyvatelé neměli k místu zdaleka takový vztah a na obci se to projevuje dodnes. Asi nejvýraznějším dokladem je zboření kostela sv. Barbory v roce 1975, následkem čehož ztratily Valkeřice výraznou dominantu..

Předmětem diplomové práce je revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích na Děčínsku. Návrh obsahuje nové funkční využití stávajícího objektu fary respektující historickou podstatu budovy. Dále je rekonstruován areál fary a doplněn o nový objekt stojící na místě zaniklé hospodářské budovy, který obnovuje celistvost areálu. Farní areál završuje zhmotnění připomínky kostela sv. Barbory.

Vzhledem k tomu, že je stále převážná část obyvatel Valkeřic nevěřící, o obnovu kostela není z jejich strany zájem. Z tohoto důvodu je navržena jeho připomínka v podobě krajinářských úprav. Půdorys kostela je vyznačen pomocí šterkového trávníku. Hřbitov při kostele je pojednán jako květnatá louka.

Je navrženo nové funkční využití objektu fary pro potřeby rodiny současného majitele. Úpravy respektují historické konstrukce budovy a vztahují se k referenční historické vrstvě 19. století, kdy byly provedeny stavební úpravy zásadně určující charakter objektu. Jediným výraznějším zásahem je přístavba schodiště ze západní strany objektu. Toto umožňuje nezávislý pohyb mezi exteriérem a pokojem pro hosty.

Na místě bývalé hospodářské budovy je navržen sochařský ateliér s možností ubytování pro 8 lidí. V areálu fary je obnoven ovocný sad a navrženy zahradní úpravy. V těsném sousedství areálu je obnovena kaštanová alej vedoucí na místo bývalého zámku Františka Antonína Šporka.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

Zadání

Název práce: Revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích

Obec: Valkeřice

Okres: Děčín

Katastrální území: 776629

Kraj: Ústecký

Předmětem diplomního projektu je revitalizace areálu bývalé fary ve Valkeřicích. Projekt si klade za cíl upravit objekt bývalé fary pro nové funkční využití a revitalizovat jeho nejbližší okolí včetně místa zbouraného kostela sv. Barbory. Při návrhu bude kladen důraz na šetrný přístup k historickému objektu a citlivou úpravu okolního prostředí, včetně začlenění novostaveb.

Širší vztahy

Areál bývalé fary se nachází v obci Valkeřice na Děčínsku. Jedná se o protáhlou údolní lánovou ves vinoucí se v délce přibližně 5 km podél Valkeřického potoka, přítoku Ploučnice. Valkeřice se nachází v severovýchodní části Českého středohoří a spadají do Ústeckého kraje. Jsou vzdáleny 12 km od Děčína, 15 km od České Lípy, 20 km od Ústí nad Labem a 22 km od Litoměřic. Valkeřice se dělí na 2 části – Slukovou a Valkeřice. Osada Sluková byla po roce 1945 vysídlena.

Průměrná nadmořská výška obce je 390 m n. m., celkové převýšení je okolo 200 výškových metrů (nejníže položený dům 285 m n. m., nejvýše položený dům 491 m n. m.).

Areál bývalé fary byl založen roku 1704 ve střední části obce, v sousedství kostela sv. Barbory. Do dnešní doby se z něj dochoval objekt fary, původně přiléhající hospodářské budovy se do dnešní doby nedochovaly. Kostel sv. Barbory se rovněž nedochoval, neboť byl roku 1975 zbořen.

Popis areálu

Areál bývalé fary ve Valkeřicích se v současnosti skládá pouze z objektu bývalé fary. V minulosti byla součástí ještě budova chlévů, která doplňovala kompozici jižním směrem rovnoběžně s jižní fasádou fary. Mezi oběma budovami se nachází dvůr. Směrem do návsi je před budovou fary umístěna předzahrádka. V západní části areálu se nachází terasovitý ovocný sad z 19. století. Dvůr je propojen s místem bývalého kostela sv. Barbory pomocí kamenného schodiště, které v minulosti využíval farář při docházení do kostela.

Celý areál je obehnan kamennou zdí. Z jižní strany je lemována cestou ke hřbitovu a místu bývalého kostela sv. Barbory. Podél její severní strany stoupá od barokní kapličky trachytové schodiště, které kdysi sloužilo jako hlavní reprezentativní přístup ke kostelu sv. Barbory. V současnosti je zarostlé trávou.

Nad areálem fary je místo bývalého kostela sv. Barbory a hřbitov. Dále se západním směrem nachází místo bývalého zámku Františka Antonína Šporka

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

– dnes na jeho místě stojí chaty.

Stavební program

Revitalizace areálu fary pro sídlo a pracoviště sochaře a restaurátora:

- úpravy funkčního využití fary
- návrh pracoviště sochaře a restaurátora
- úpravy nejbližšího okolí fary (dvora a zahrady)
- úprava pietního místa kostela sv. Barbory

Architektonická koncepce

Cílem návrhu je obnova původní celistvosti areálu bývalé fary a připomenutí místa kostela sv. Barbory. Obnovením těchto dvou míst dojde k posílení jádra obce Valkeřice a připomene se její historie, která ji výrazně utvářela.

Objekt fary je velmi dobře zachovalý barokní objekt. V průběhu 19. století byly jeho interiéry a okolí (zahrada) upraveny a tato vrstva má dosud zásadní vliv na estetické vyznění celého areálu. Návrh se tedy nevrací do doby barokní, ale právě do doby 19. století, která je pro areál fary vzhledově charakteristická.

Návrh lze rozdělit do čtyř částí:

- objekt bývalé fary
- pracoviště sochaře a restaurátora (novostavba)
- úpravy nejbližšího okolí fary (dvora a zahrady)
- úprava pietního místa kostela sv. Barbory

Objekt bývalé fary

Koncept

Návrh upravuje funkční využití objektu bývalé fary pro potřeby rodiny současného majitele.

Dispozice

Přízemí je navrhováno jako denní zóna s kuchyní, obývacím pokojem, letní kuchyní se spíží, šatnou, koupelnou a WC v místě záchodové věže. Obývací pokoj vzniká opětovným scelením dvou pokojů vzniklých v mladší barokní fázi.

Patro a mezipatro je navrhováno jako soukromá zóna. V mezipatře jsou umístěny dva pokoje a WC. V patře se nachází ložnice, dětský pokoj s hernou, hostinský pokoj se samostatným přístupem přes půdu, koupelna a WC.

Jednotlivé funkce byly rozmístěny dle funkční analýzy původního stavu.

Hmota a konstrukce

Fasády budou obnoveny dle původní barevnosti.

Do hmoty objektu fary je minimálně zasahováno. Nosný systém zůstává neměnný, jedná se o zděnou kamennou stavbu s tloušťkami zdí cca. 1000 mm.

TZB

Budova je napojena na vodovod a elektřinu. Kanalizace je řešena umístěním čističky, kdy vyčištěná voda bude odváděna do rybníčku před areálem. Stejně

ně bude nakládáno s dešťovou vodou. Objekt bude vytápěn pomocí pece a kachlových kamen a pomocí tepelného čerpadla. Teplá voda bude dohřívána pomocí elektrokotle.

Pracoviště sochaře a restaurátora

Koncept

Jako novostavba je navrženo pracoviště sochaře a restaurátora s možností ubytování pro 8 lidí. Objekt je navržen na půdorysu bývalé budovy chlévů a uzavírá tak kompozici farního dvora. Objekt je rozdělen na 2 části – část ateliéru a část s ubytováním. Obě části jsou odděleny průjezdem, který uzavírají posuvná kovová vrata. Záměrem bylo navázat na tradici průjezdní stodoly.

Hmota

Hmota objektu stojí na půdorysu původní hospodářské budovy a svou východní fasádou lícuje s ohradní zdí farního areálu. Střecha je řešena jako sedlová bez přesahů, díky čemuž při pohledu z návsi nekonkuruje vedle stojícímu objektu fary a pouze dotváří kompozici dvora.

Dispozice

V části směrem do návsi je navržen sochařský ateliér se zázemím. Severní fasáda objektu je prosklená a umožňuje tak přístup příznivého rozptýleného severního světla. V patře je navržena pracovna a koupelna.

V západní části směrem do zahrady je navrženo ubytování pro 8 osob. V přízemí je umístěna společenská místnost s kuchyňským koutem, technická místnost a WC. V patře jsou pokoje s koupelnami. Obytná část komunikuje s okolní zahradou a dvorem pomocí velkých sedacích oken a skleněných ploch zvýrazněných bílými šambránami, odkazujícími na šambrány vedle stojící fary.

Konstrukční řešení

Objekt je zděný z tvárnic Porothem, šířka obvodové stěny je 300 mm. Stěny jsou omítnuty omítkou se světle okrovým nátěrem odkazující svou barevností na objekt bývalé fary. Šambrány jsou natřeny bílým nátěrem. Prosklení je řešeno jako strukturální zasklení s nosnými skleněnými žebry 20 x 400 mm. Zasklení skleněných ploch je řešeno jako bezrámové. Konstrukce krovu je skrytá a je zajištěna pomocí ocelových táhel umístěných v konstrukci podlahy. Povrchová vrstva je tvořena vláknocementovou skládanou střešní krytinou v šedé barvě, která je použita i na objektu fary. Podlahy v ateliéru, průjezdu a ve společenské místnosti jsou tvořeny betonovou stěrkou.

TZB

Budova je napojena na vodovod a elektřinu. Kanalizace je řešena umístěním čističky, kdy vyčištěná voda bude odváděna do rybníčku před areálem. Stejně bude nakládáno s dešťovou vodou. Objekt bude vytápěn pomocí tepelného čerpadla. Teplá voda bude dohřívána pomocí elektrokotle.

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

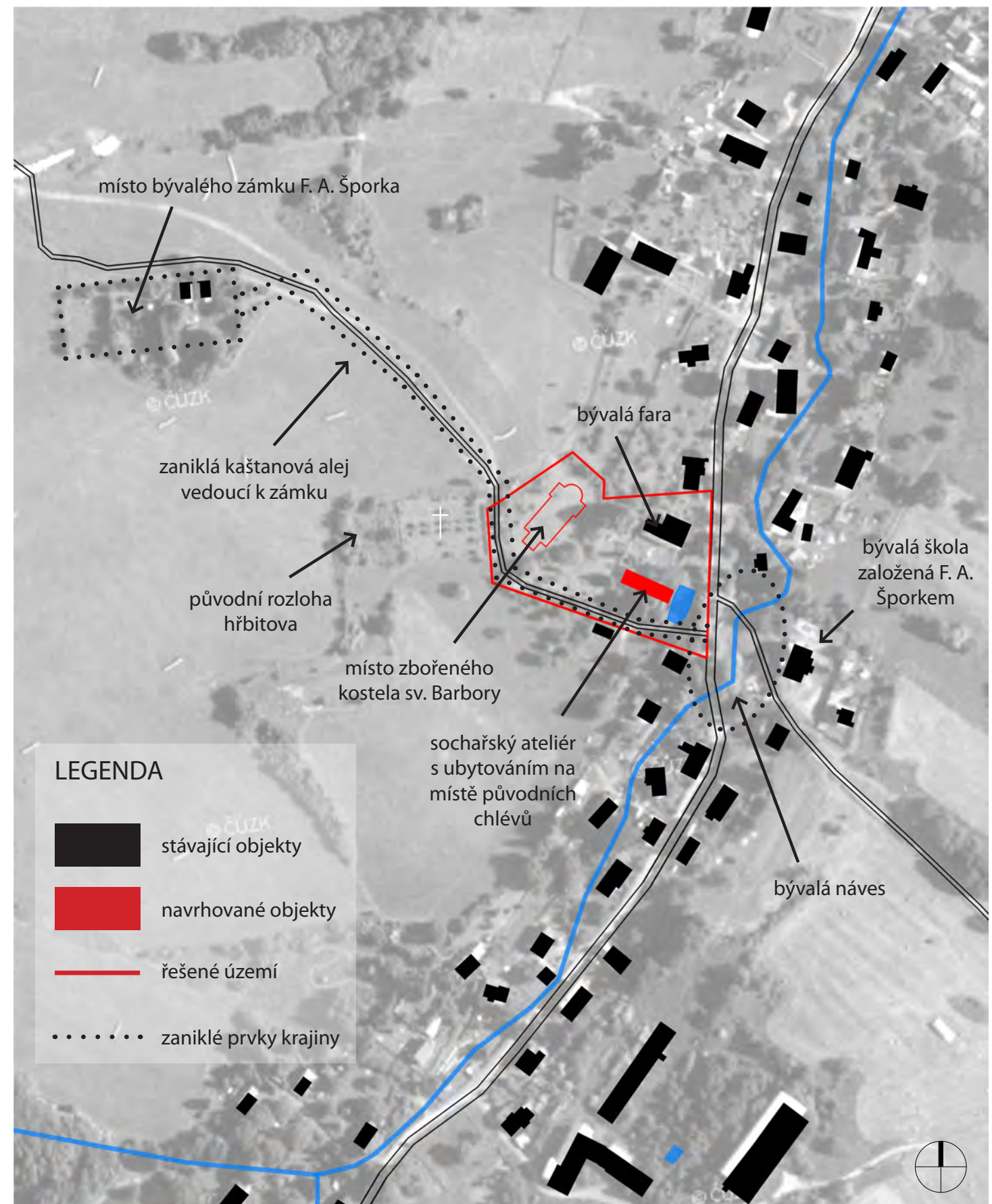
Úpravy nejbližšího okolí

V nejbližším okolí fary byl upraven dvůr, který byl vydlážděn lomovým kamenem s možností prorůstání trávy. Dále byla upravena okrasná předzahrádka, která byla doplněna o tradiční vesnické rostlinstvo (šeříky, kaliny, astry, růže, pivoňky a fuchsie). Na dvoře byla navržena zvýšená bylinková zahrádka, která navazuje na dřívější kaplanovu zahrádku umístěnou v témže místě. V jižní části areálu byla zřízena zeleninová zahrada. V západní části areálu byl obnoven terasovitý ovocný sad z 19. století s jabloněmi, třešněmi, švestkami a hrušní. Do nejzápadnějšího cípu pozemku k ohradní zdi byl vysazen ořech.

Návrh obnovuje kaštanovou alej vedoucí kolem hřbitova a místa kostela sv. Barbory k bývalému zámku hraběte Šporka a upomíná tak na historické kompoziční prvky, které místo utvářely. Dále je obnoveno trachytové schodiště vedoucí od barokní kapličky k místu kostela sv. Barbory. Při výstupu k místu kostela sv. Barbory byla doplněna kompozice dvou lip po stranách schodiště. Směrem do návsi je obnoven rybníček.

Úprava pietního místa kostela sv. Barbory

Na místě kostela sv. Barbory jsou navrženy krajinářské úpravy, které si kladou za cíl připomenout historii místa. Bývalý půdorys kostela je vyznačen pomocí šterkového trávníku, který snese zatížení v případě konání společenské akce. Místu je opět navrácena funkce místa setkávání. Hmota kostela je naznačena pomocí vysazených kaštanů po obvodu půdorysu, které svým rozmístěním do kříže připomínají duchovní rozměr místa. V poloze bývalého presbytáře je vysazena lípa. Hřbitov při kostelu je pojednán jako květnatá louka – navazuje tak na okolní louku nad Valkeřicemi a umožňuje plynulý přechod do krajiny.



SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

LEGENDA



stávající objekty



navrhované objekty



navrhované stromy



stávající stromy



lipa



kaštan



ovocný strom, jablňoň



ořech



jasan



šeřík



okrasné dřeviny



keř, okrasné květiny

obnova dvou lip lemujících
trachytové schodiště



připomenutí dřívější existence
kostela sv. Barbory

- půdorys – šterkový trávník
- vertikality – kaštiny a lipa
- hřbitov při kostele – květnatá louka

obnova kaštanové
aleje vedoucí k místu
bývalého zámku F. A.
Sporka

obnova dvou lip lemujících
trachytové schodiště

obnova terasovitého
ovocného sadu z 19. století

obnova trachytového
schodiště vedoucího ke
kostelu

barokní kaplička

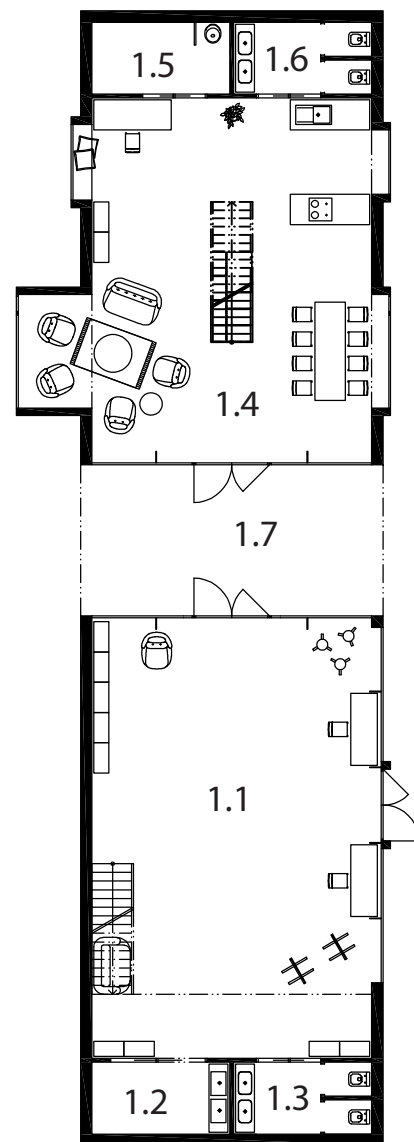
předzahradka
s okrasnými květinami

dosadba lip

obnova
rybníčku

SITUACE



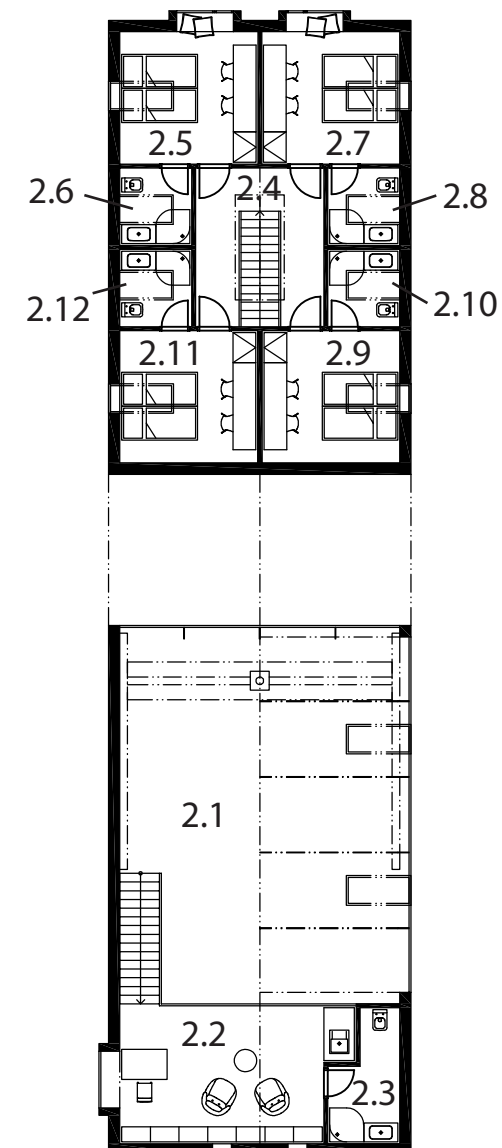
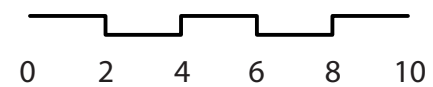


1NP

TABULKA MÍSTNOSTÍ

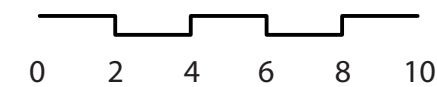
SOCHAŘSKÝ ATELIÉR S UBYTOVÁNÍM

- 1.1 sochařský ateliér
- 1.2 odlévací kout
- 1.3 WC
- 1.4 společenská místnost s kuchyňským koutem
- 1.5 technická místnost + úklid
- 1.6 WC
- 1.7 průjezd



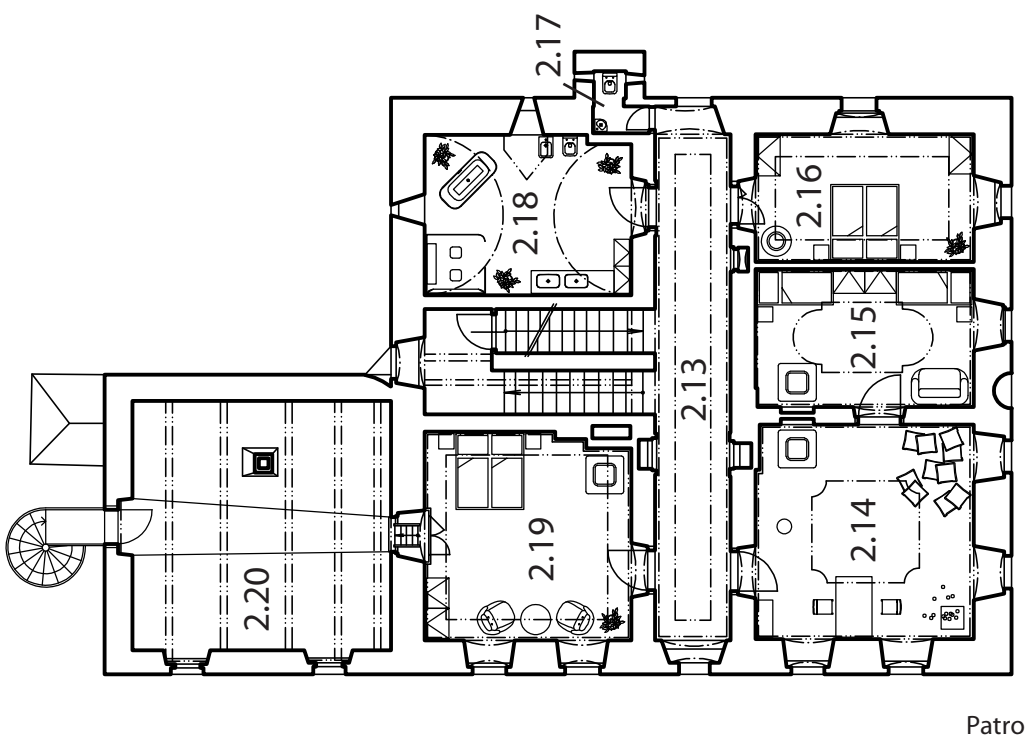
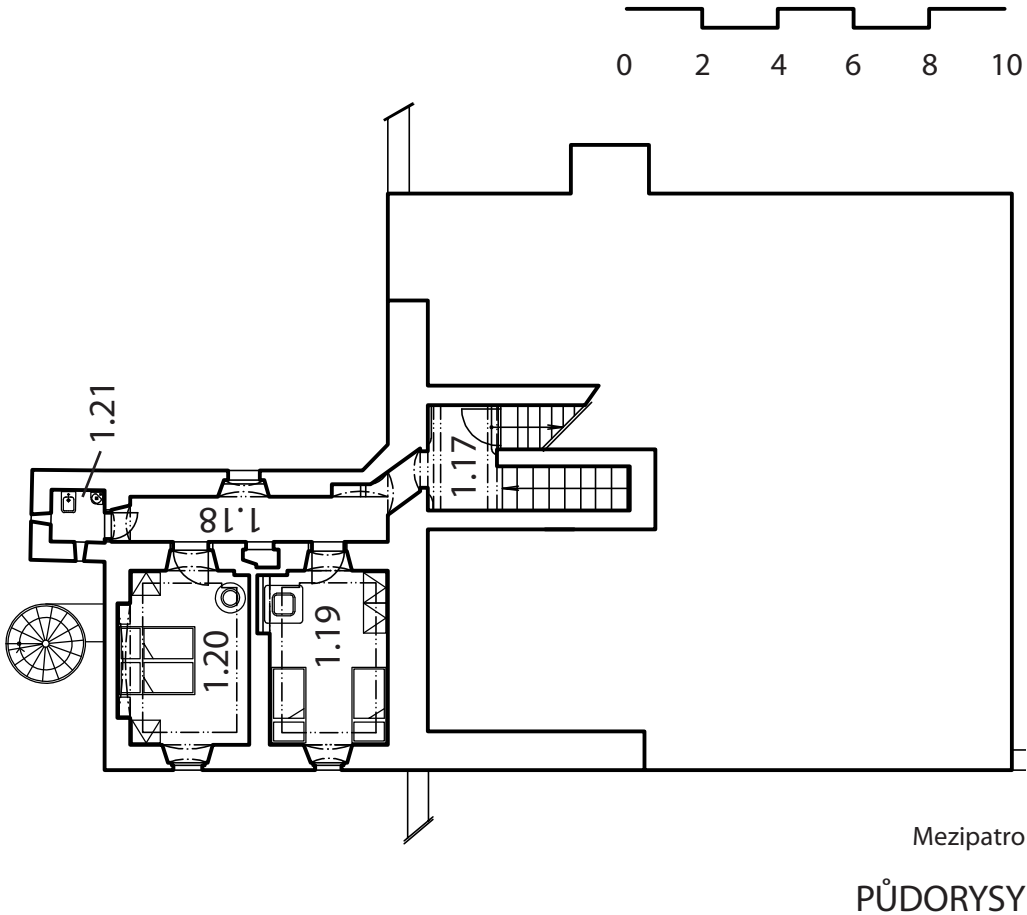
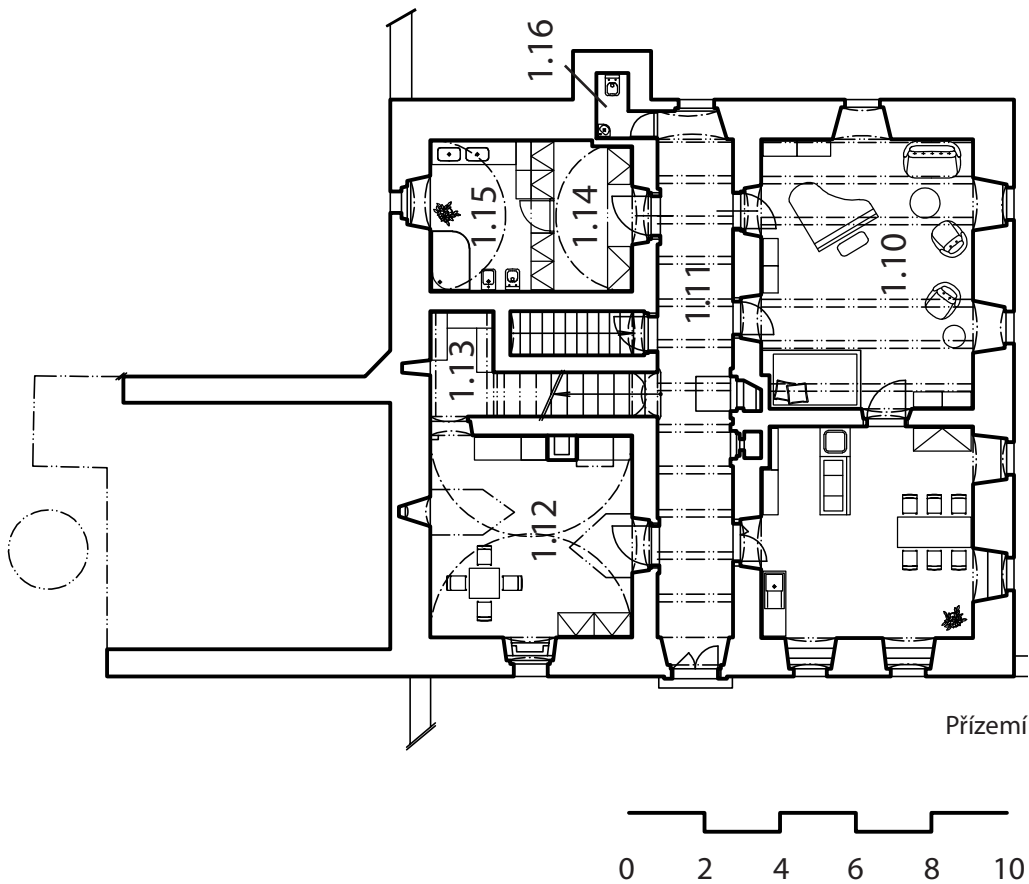
2NP

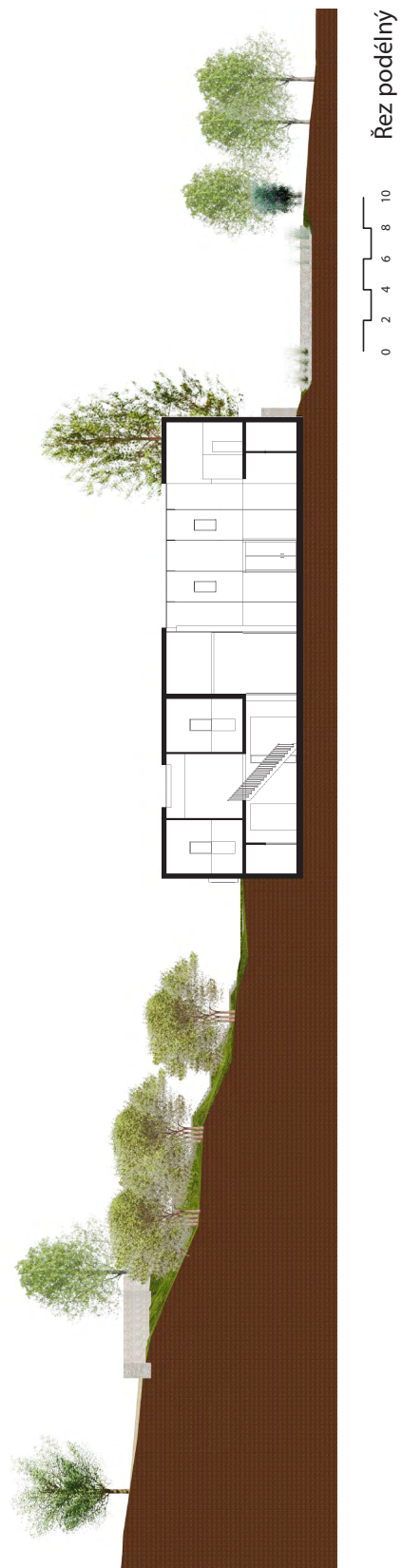
- 2.1 ateliér
- 2.2 pracovna
- 2.3 koupelna
- 2.4 schodiště
- 2.5 pokoj
- 2.6 koupelna
- 2.7 pokoj
- 2.8 koupelna
- 2.9 pokoj
- 2.10 koupelna
- 2.11 pokoj
- 2.12 koupelna



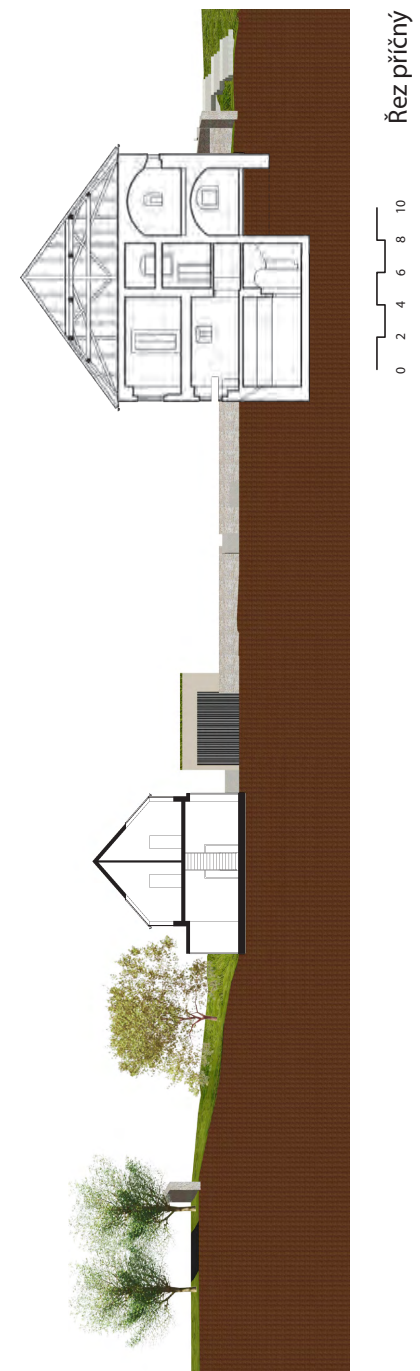
TABULKA MÍSTNOSTÍ

BÝVALÁ FARA		2.13	chodba
1.9	kuchyně	2.14	dětská herna
1.10	obývací pokoj	2.15	dětský pokoj
1.11	vstupní chodba	2.16	ložnice
1.12	letní kuchyně	2.17	WC
1.13	spíž	2.18	koupelna
1.14	šatna	2.19	pokoj pro hosty
1.15	koupelna	2.20	půda
1.16	WC		
1.17	schodiště		
1.18	chodba		
1.19	pokoj		
1.20	pokoj		
1.21	WC		



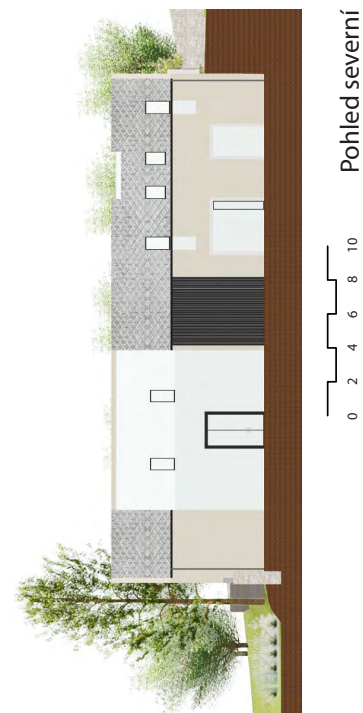


104



105

ŘEZY



POHLEDY NA FASÁDU



ARCHITEKTONICKÝ DETAIL – ŠAMBRÁNY



OD HRUŠKY



NADHLEDOVÁ PERSPEKTIVA



OD RYBNÍČKU



PŘES ZAHRÁDKU



ZE DVORA



ATELIÉR

ZÁVĚR

Cíle, které si projekt na začátku vytyčil, byly naplněny. Areál fary byl revitalizován, bylo nalezeno nové funkční využití stávající budovy fary. Na místě bývalé hospodářské budovy byl navržen nový objekt – sochařský ateliér se zázemím a možností ubytování. Okolí fary a farního areálu bylo obnoveno. Na místě bývalého kostela sv. Barbory byla vytvořena připomínka jeho dřívější existence.

LITERATURA A ZDROJE

- BERÁNEK Jan. Fara Valkeřice (o. Děčín), Standardní stavebně-historický průzkum, 2003 – 2004
- PEŠTA, Jan. Encyklopedie českých vesnic. Ústecký kraj – Severozápadní Čechy. Svazek IV. Praha: Libri, 2009. 350 s. ISBN 978-80-7277-151-6.
- Zničené kostely severních Čech 1945-1989: Vernichtete Kirchen Nordböhmens 1945-1989. [Úštěk: Společnost pro obnovu památek Úštěcka, 2011]. ISBN 978-80-260-1402-7.
- Archivní fotografie a zaměření poskytnul Ing. arch. Tomáš Efler a Mgr. Vít Mudruňka, akad. soch. a rest.
- Fotografie foceny autorkou této práce
- historické fotomapy, www.kontaminace.cenia.cz, [online]cit. 22.1.2018, dostupné z: <http://kontaminace.cenia.cz/>
- historické mapy, www.oldmaps.geolab.cz [online]cit. 20.8.2017, dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/stkatr/zoom/zoom_hm/
- katastrální mapa, www.nahlizenidokn.cz, [online]cit. 20.1.2018, dostupné z:<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3>
- Mapa exekucí, ČSÚ, MPSV
- reliéfní mapy terénu, [www. geoportal.cuzk.cz](http://www.geoportal.cuzk.cz) [online]cit. 3.2.2018, dostupné z: [http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(j0bfhfsljul3ln0t4jvbhhdI\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=vyskopis&metadataID=CZ-CUZZK-DMR5G-V&head_tab=sekce-02-gp&menu=302](http://geoportal.cuzk.cz/(S(j0bfhfsljul3ln0t4jvbhhdI))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=vyskopis&metadataID=CZ-CUZZK-DMR5G-V&head_tab=sekce-02-gp&menu=302)
- Veřejná databáze ČSÚ, SLDB 2011

